

DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE

ORNITOLOŠKI REZERVAT
VRANSKO JEZERO S DIJELOM JASENA

Obrazloženje uz izmjenu granica
Ornitološkog rezervata Vransko jezero

Zagreb, listopad 2010.

**ORNITOLOŠKI REZERVAT
VRANSKO JEZERO S DIJELOM JASENA**

Obrazloženje uz izmjenu granica
Ornitološkog rezervata Vransko jezero

Ravnatelj:

Davorin Marković

Zagreb, listopad 2010.

SADRŽAJ

SAŽETAK	4
OPĆI PODACI	6
GRANICA ORNITOLOŠKOG REZERVATA	7
1. Način utvrđivanja granice	8
2. Opis granice	13
PRIRODNA OBILJEŽJA PODRUČJA	16
1. Biološka raznolikost	17
1.1. Staništa	17
Karta staništa	20
1.2. Flora	21
1.3. Fauna	21
1.3.1. Ptice	21
1.3.2. Ribe	27
1.3.3. Ostala fauna	27
2. Opis rezervata Vransko jezero s dijelom Jasena	29
3. Vransko jezero kao dio Nacionalne ekološke mreže	32
OCJENA STANJA PODRUČJA	36
1. Vrednovanje sa stanovišta zaštite prirode	36
2. Postojeći načini korištenja	38
3. Problemi zaštite i potreba izmjena granica ornitološkog rezervata	42
ZAŠTITA I UPRAVLJANJE	44
1. Park prirode	44
2. Ornitološki rezervat	46
POSljedICE IZMJENA GRANICA ORNITOLOŠKOG REZERVATA	47
OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAŠTITE	48
IZVORI PODATAKA	49
DODACI	
1. Kartografski prikaz Ornitološkog rezervata 1: 25.000	50
2. Katastarski prikaz izmjena granica Ornitološkog rezervata	51
3. Kartografski prikaz Jasena s fotodokumentacijom	52

SAŽETAK

Park prirode Vransko jezero zajedno s obližnjim lokalitetom Jasen (ostaci „Vranske blatije“) predstavlja uz Deltu Neretve jedinu veću močvaru u sredozemnom dijelu Hrvatske, te **spada među najvrjednija močvarna staništa u Hrvatskoj i vrlo važna u okvirima Sredozemlja**. Tršćak u SZ dijelu jezera je posljednje gnjezdište čaplji i jedino gnjezdište ugrožene vrste maloga vranca u priobalju Hrvatske. Područje vlažnih livada i kanala Jasen važno je hranilište ptica močvarica Vranskog jezera te čini nedjeljivu cjelinu s Parkom prirode.

Važnost Vranskog jezera za zaštitu ptica bila je uočena još prije gotovo pola stoljeća kad su ornitolozi Renata i Dragutin Rucner pisali o pticama močvaricama i prostranom tršćaku uz njegovu SZ obalu te predlagali osnivanje ornitološkog rezervata. Temeljem njihova obrazloženja koje je argumentiralo vrijednost ovoga lokaliteta kao jedinog gnjezdišta čaplji u priobalju Hrvatske, 1966. godine je pokrenut postupak za zaštitu tršćaka koji je tek 1983. godine rezultirao utemeljenjem **posebnog ornitološkog rezervata**.

Nažalost, od proglašenja rezervata pa sve do uspostavljanja Parka prirode Vransko jezero 1999. godine, zaštita ovoga prostora bila je mrtvo slovo na papiru. Ovdje se provodio niz nedopuštenih aktivnosti koje su rezultirale značajnom degradacijom prirodnih vrijednosti te svođenjem kolonije čaplji na minimum pred izumiranjem. Osnivanjem Javne ustanove **Park prirode Vransko jezero** započelo se sa sustavnom zaštitom ovoga prostora.

Nekadašnje prostrano područje Vranskih blatija SZ od Vranskog jezera danas je isušeno. Nakon melioracija provedenih 1970-tih godina, ova močvara je najvećim dijelom bila odvodnjena kroz mrežu kanala i pretvorena u poljoprivredno zemljište. Produbljenje kanala Prosika kojim se 'višak' slatke vode odvodi u more još je više doprinijelo ovom isušivanju. Dio močvarnih staništa očuvao se u području **Jasena** koje još uvijek predstavlja bogato hranilište za ptice močvarice koje obitavaju u tršćaku unutar ornitološkog rezervata. Radi se o prostoru s vlažnim travnjacima koji su u vrijeme poplave ili dok se poplava povlači, važno hranilište za čaplje, patke, ćurline, trepteljke i druge vrste. Ovakve vlažne livade u postojećem ornitološkom rezervatu su znatno smanjene širenjem poljoprivrede te su svedene na uski pojas između tršćaka i poljoprivrednih površina. Uz odgovarajuće **aktivno upravljanje vodnim režimom** Jasena, njegova važnost za močvarna staništa te ptičji i riblji svijet mogla bi se barem dijelom povratiti. Površine pod vlažnim travnjacima moguće je povećati te održavati kroz **poticanje ekstenzivnog stočarstva** na prostoru rezervata. Stoga je JU Park prirode Vransko jezero još 2003. godine zatražila da se ovo područje izuzme iz Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske, a pravo korištenja dodijeli Javnoj ustanovi na upravljanje. Važno je naglasiti da je preostali dio Vranskih blatija toliko malen da se jedino uz uključivanje cijeloga područja i moguće mjere revitalizacije, može postići zadovoljavajuća funkcija u očuvanju ornitofaune ovoga područja.

Posljednjih nekoliko godina veliki problem u upravljanju Ornitološkim rezervatom Vransko jezero predstavljala je **nedopuštena gradnja stambenih objekata na području Majdan** unutar granica rezervata. Ovo je područje općina Biograd na Moru svojim općinskim prostornim planom proglasila građevinskim zemljištem što je bilo u suprotnosti sa Županijskim prostornim planom. Niz neprimjerenih objekata s tendencijom pretvaranja u turističko naselje značajno je ugrozilo prirodne vrijednosti rezervata.

Tijekom 2004. godine u postupku izrade prostornog plana Parka prirode Vransko jezero postignut je dogovor svih zainteresiranih (Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode, JU Park prirode Vransko jezero, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije i Općina Pakoštane) prema kojemu će se postojeće stanje izgrađenosti niza nedopuštenih stambenih objekata i individualne poljoprivrede unutar granice Ornitološkog rezervata Vransko jezero dijelom legalizirati Prostornim planom Parka prirode i izmjenama granica Ornitološkog rezervata. Uvjet za takvu **legalizaciju** je da se šteta nastala nedopuštenom gradnjom i pretvaranjem močvarnog područja u poljoprivredno zemljište te smanjivanjem površine

rezervata radi izdvajanja dijela izgrađene zone Majdan, **kompenzira** na način da se proširenjem rezervata na Jasen osigura novo područje vrijedno za ornitofaunu.

Cilj dogovora bio je iz rezervata izbaciti najveći dio izgrađenog područja Majdana te ga prostornim planom Parka prirode proglasiti „zonom izgrađenosti“ s daljnjim razvojem u smjeru „etno-sela“. Unutar granica rezervata ostala bi dva postojeća objekta, a gradnja na preostalim građevinskim parcelama ne bi bila dozvoljena radi neposredne blizine gnjezdilišta ptica.

Predloženo proširenje obuhvaćalo je kompleks močvarne i travnjačke vegetacije Jasen sa sustavom kanala koje je u vlasništvu Republike Hrvatske, a u katastru su kao katastarske kulture navedeni: trstik, livada i pašnjak. Dio područja koje je u posjedu P.P.P. Vrana je melioriran i na njemu se odvija poljoprivredna proizvodnja u manjem opsegu, s obzirom na zaslanjenost zemljišta izvorima bočate vode. Upravljanje ovim područjem u cilju zaštite ptica uključivalo bi prepuštanje površine močvarnoj i travnjačkoj vegetaciji uz osiguranje potrebnog vodnog režima te poticanje ispaše radi održavanja travnjaka u suradnji s lokalnim stanovništvom.

Temeljem navedenog dogovora Državni zavod za zaštitu prirode izradio je stručnu podlogu za prostorni plan Parka prirode (2005. godina) te stručnu podlogu za izmjenu granica Ornitološkog rezervata Vransko jezero (svibanj 2007). U istim je granicama područje uvršteno i u prijedlog Nacionalne ekološke mreže.

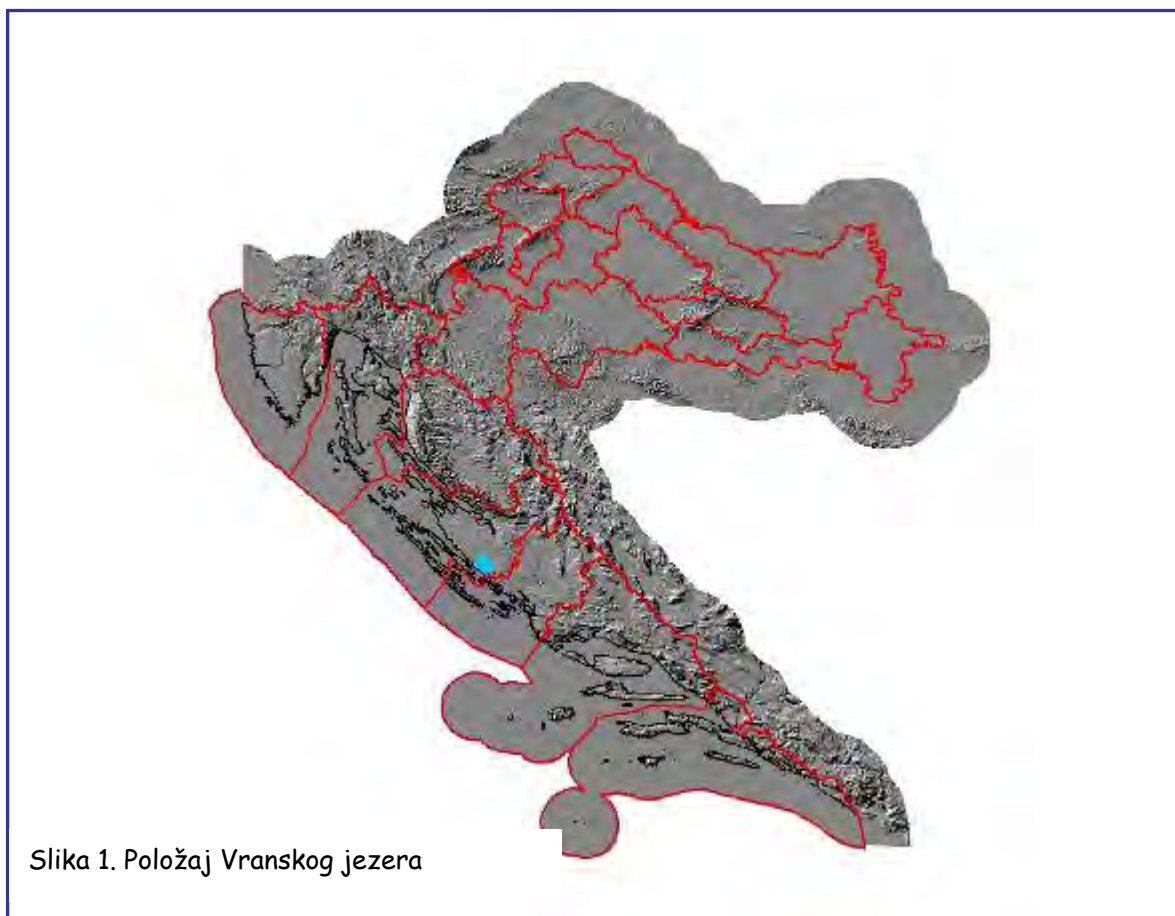
Temeljem novog dogovora nadležnih ministarstava (MZOPUG i MINK) i Općine Pakoštane iz lipnja 2007. godine, DZZP je 4. lipnja 2007. godine dobio zahtjev za žurnom izmjenom Stručne podloge za izmjenu granica Ornitološkog rezervata Vransko jezero (klasa: 612-07/07-17/0011, ur. broj: 532-08-07-2).

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode **izmjene granica posebnog rezervata donosi Vlada RH uredbom**, nakon provedenog javnog uvida. Područjem će sukladno Zakonu o zaštiti prirode upravljati JU Park prirode Vransko jezero.

Traženo obrazloženje uz izmjenu granica ornitološkog rezervata Državni zavod za zaštitu prirode dostavlja Ministarstvu kulture na daljnje postupanje.

OPĆI PODACI

1. Naziv rezervata: Ornitološki rezervat Vransko jezero s dijelom Jasena
2. Zaštita: dio područja je već zaštićen kao Ornitološki rezervat Vransko jezero (proglašen 1983.) unutar Parka prirode Vransko jezero (proglašen 1999.)
3. Županija: Zadarska, **Općina:** Pakoštane, **Najbliži grad:** Biograd na Moru; **Najbliža naselja:** Vrana, Pakoštane, Drage
5. Površina PP Vransko jezero: 5745,69 ha
6. Sadašnja površina rezervata: 881,22 ha
7. Predloženo izuzimanje iz rezervata: 8,23 ha (0,93 %)
8. Predloženo proširenje rezervata: 59,33 ha (6,9 %)
9. Nova površina rezervata: (uključujući i korekcije na vodenoj površini): 942,31 ha
10. Koordinate: N: 5542250; 4867389
S: 5545769; 4863738
E: 5546875; 4865294
W: 5541193; 4865000
C : 5544088; 4865789
11. Kartografski prikaz: vidi Dodatak I. Granica je utvrđena na podlozi topografske karte 1:25.000 koja je sastavni dio Uredbe.
12. Utjecajno područje (prema Zakonu o zaštiti prirode): ne predlaže se

Slika 1. Položaj Vranskog jezera

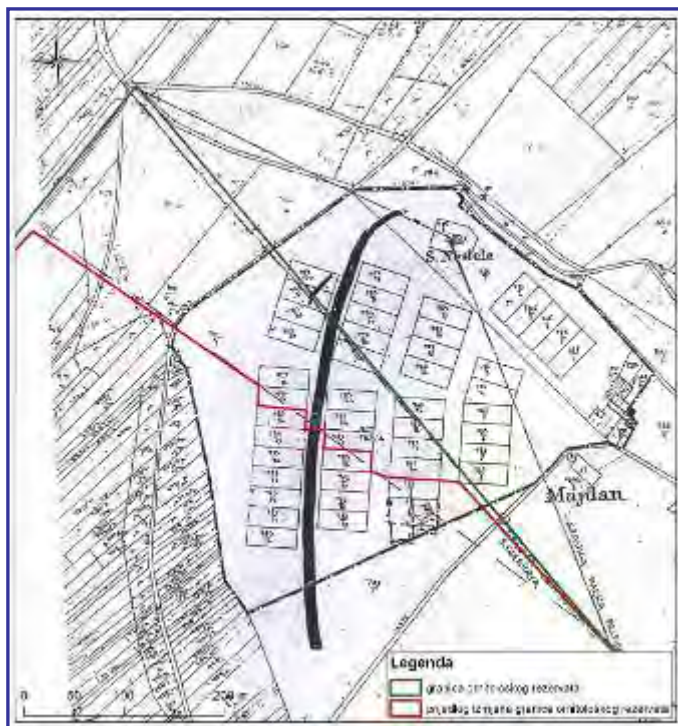
GRANICA ORNITOLOŠKOG REZERVATA

1. NAČIN UTVRĐIVANJA GRANICE

1.1. SVIBANJ 2007:

Kriteriji za utvrđivanje granica Ornitološkog rezervata „Vransko jezero - Jasen“ iz stručne podloge iz svibnja 2007. bili su sljedeći:

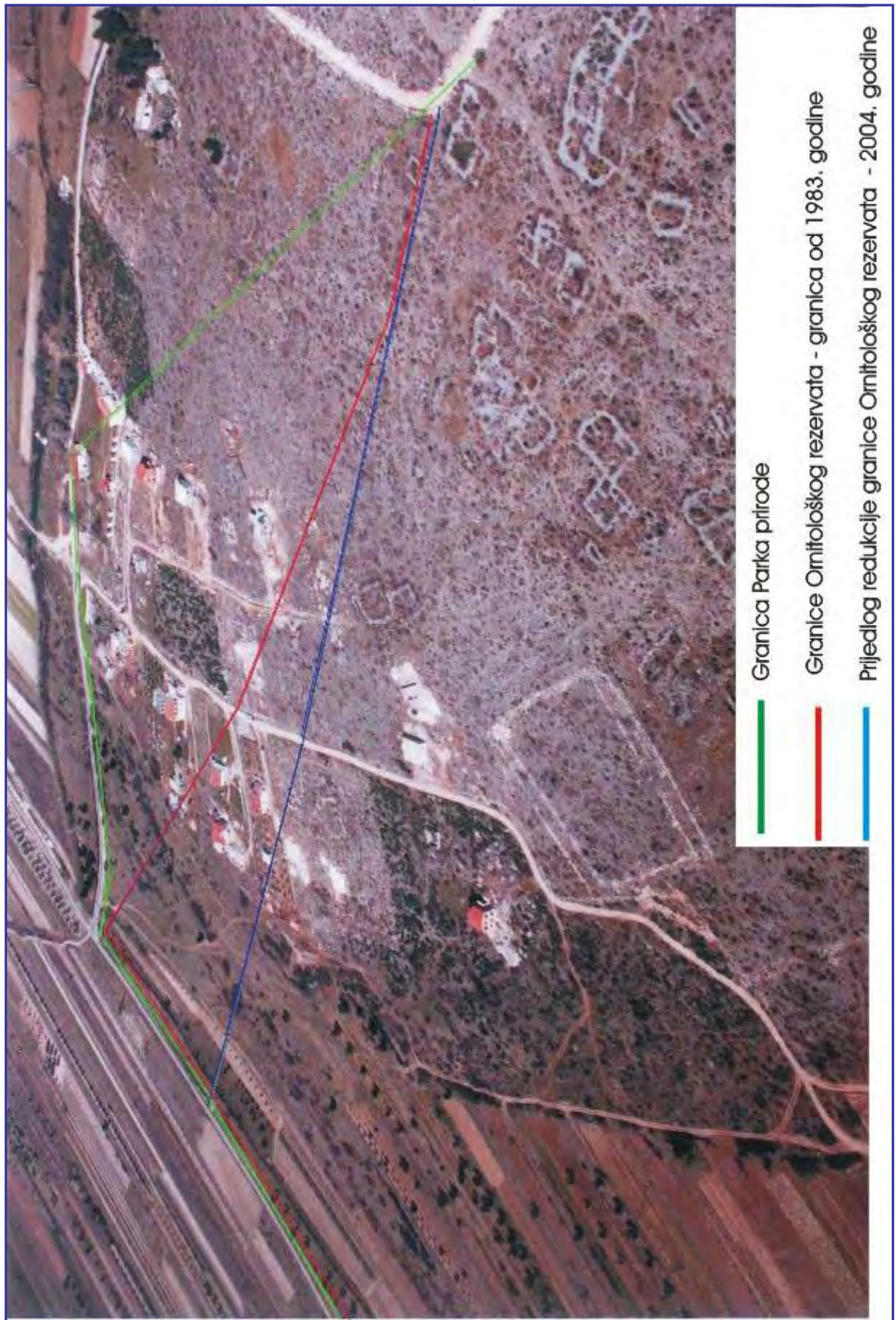
- Izuzeti iz postojećeg rezervata Vransko jezero najveći dio izgrađenog predjela Majdan. Postignutim dogovorom zainteresiranih strana (lokalna uprava, Javna ustanova PP Vransko jezero, Ministarstvo kulture, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja) utvrđeno je da granicu u ovom dijelu predstavlja crta povučena na zračnoj snimci od stare mlinice do zavoja na Biciklističkoj stazi na vrhu brda Majdan (slika dolje). Budući da ova crta presijeca niz katastarskih čestica preko kojih prolazi, u DZZP granica je modificirana na način da prati granice katastarskih čestica, razdvajajući tako one koje ostaju izvan, odnosno unutar rezervata. Unutar rezervata ostaju dva bespravno izgrađena objekta, dok ostali izlaze izvan rezervata te će ih biti moguće legalizirati.

Slika 2. predložena nova granica rezervata (crveno) – svibanj 2007.

Slika 3. Predložena nova granica rezervata (crveno) od stare mlinice kroz Majdan – 2004.

Slika 4. Dogovoreni prijedlog novih granica – 2004.

- Proširiti rezervat na područje močvarne i travnjačke vegetacije s mrežom kanala Jasen, na način da granica ide vanjskom obalom pojedinih kanala. Izbjegnute su zone individualne poljoprivrede, a obuhvaćene zapuštene parcele obrasle vlažnom močvarnom i travnjačkom vegetacijom te dio obrađivanih parcela uz cestu (PPP Vrana) gdje je urod slab radi zaslanjenosti zemljišta. Ovdje su uključene katastarske parcele K.O. Pakoštane, k.č.br. 5003, 5004, 5005/I – Jezerine u statusu katastarske kulture livada, trstika i pašnjaka (JZ dio Jasena) te katastarska parcela 431/1 – Bare, K.O. Vrana, u statusu katastarske kulture trstika.

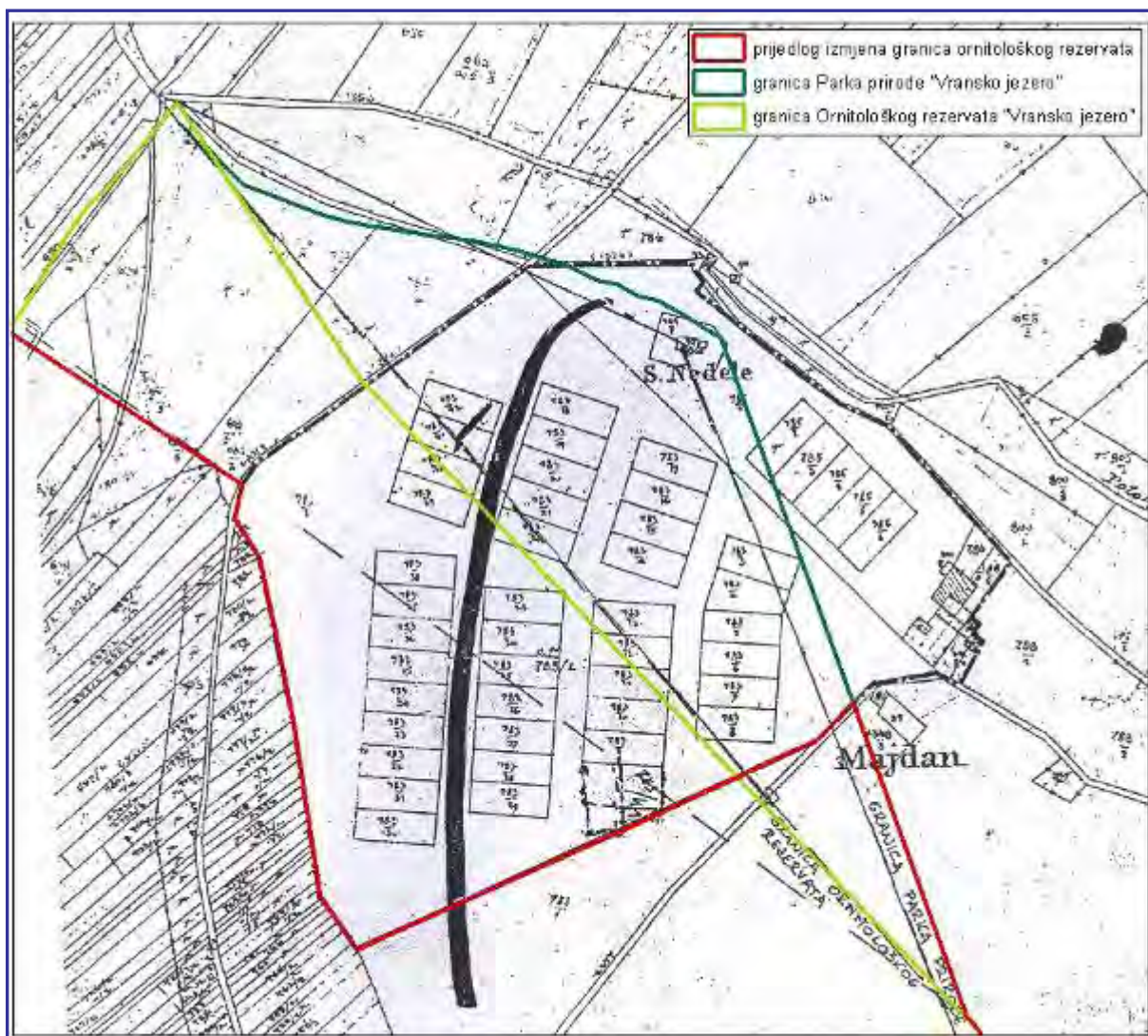

Slika 5. Područje proširenja Ornitološkog rezervata (Jasen) iz stručne podloge iz svibnja 2007.

- Korigirati granicu na vodi koja je Odlukom o proglašenju rezervata definirana kao '500 metara od obalne linije' a koja na službenoj karti nije jasno određena. Ovo je učinjeno na način da je utvrđeno devet točaka na jezeru određenih koordinata.

1.2. LIPANJ 2007:

Kriterij za utvrđivanje granica, sukladno dogovoru nadležnih ministarstava i općine Pakoštane, bio je izbaciti cijelo rasparselirano područje Majdana iz ornitološkog rezervata.

Slika 6. Tražena izmjena granica Ornitološkog rezervata u predjelu Majdan od 4. lipnja 2007. – izbačeno cijelo rasparselirano područje

Slika 7: Područje proširenja Ornitološkog rezervata na južni dio Jasena (obrađivane oranice bez poplavnih i močvarnih staništa) – lipanj 2007.

2. OPIS GRANICE

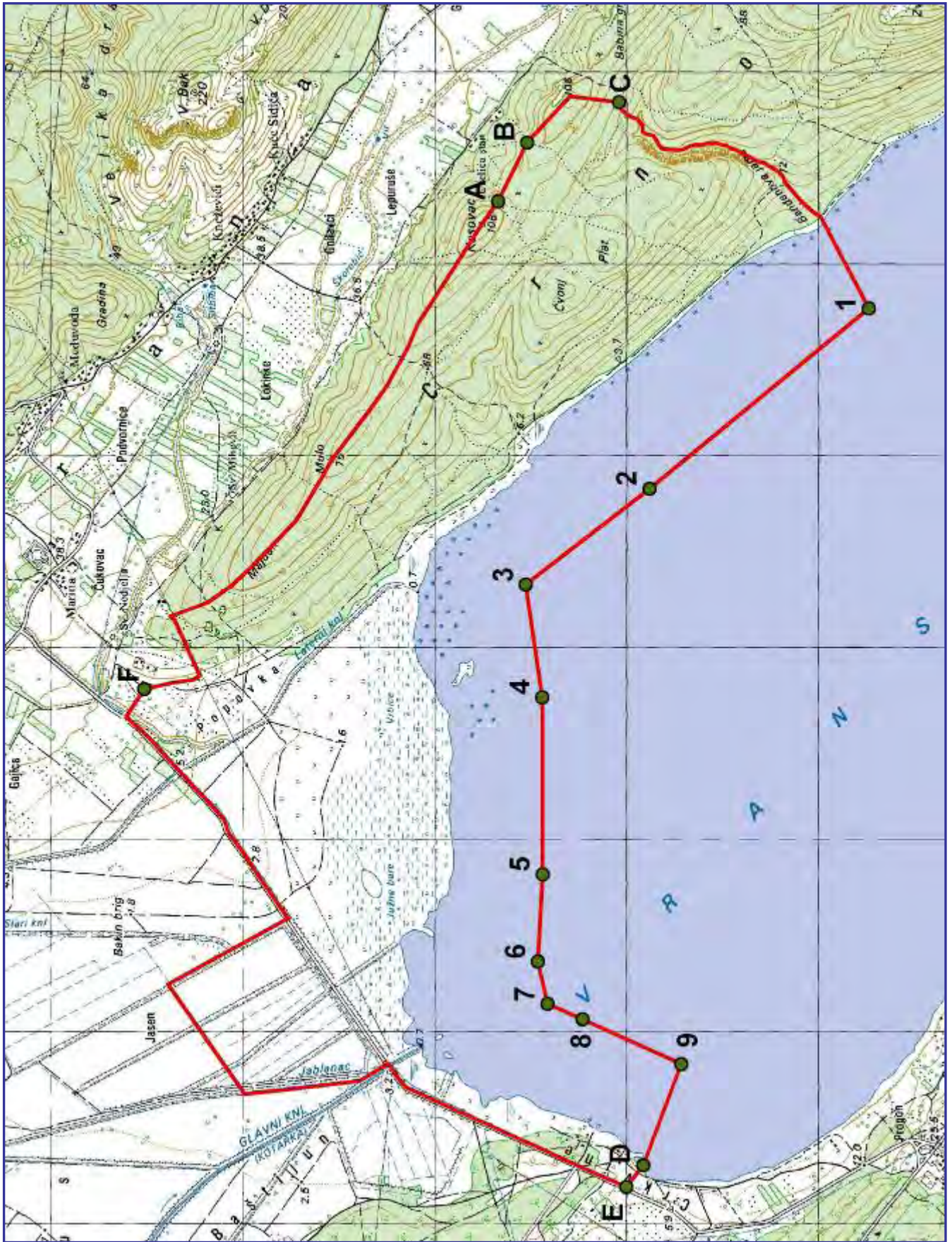
Granica Ornitološkog rezervata „Vransko jezero s dijelom Jasena“ polazi od stare mlinice na cesti Pakoštane-Vrana od koje se pravocrtno pruža do točke F (5543788,06; 4867513,46) na putu koji omeđuje katastarsku česticu 783/2 te se dalje pruža prema jugu prateći zapadni rub katastarske čestice 783/2 do točke razgraničenja s katastarskom česticom 783/1. Granica dalje u smjeru istoka prati sjevernu granicu katastarske čestice 783/1 do njenog spoja s putom kojim se granica ornitološkog rezervata pruža prema točki u kojoj se spaja s granicom Parka prirode „Vransko jezero“. Granica dalje prati granicu Parka prirode „Vransko jezero“ pružajući se prema zavoju na biciklističkoj stazi odakle se grebenom pruža preko kote 75 (Mulo) na kotu 108 (Kosovac), te preko točke A (5546327,59; 4865670,99) i B (5546634,68; 4865517,22) na kotu 106. Od kote 106 granica se spušta do točke C (5546843,66; 4865038,49) na poljskom putu kojim se dalje pruža jugozapadno prema Vranskom jezeru do same obale jezera. Dalje se granica pruža od obale preko točaka 1 - 9 obuhvaćajući dio vodene površine 500 metara udaljene od obalne linije:

broj točke	koordinate	
1	5545769,24	4863738,09
2	5544831,32	4864880,28
3	5544331,22	4865524,19
4	5543744,13	4865439,09
5	5542823,63	4865437,89
6	5542369,22	4865461,22
7	5542147,91	4865411,43
8	5542067,68	4865228,84
9	5541835,30	4864714,29

Od točke broj 9 granica ide na točku D (5541309,01; 4864913,52) na obali južno od lučice u Crkvinama odakle se pravocrtno pruža na točku E (5541193,29; 4865000,36) na mostu kod Crkvina na cesti Pakoštane – Vrana. Granica Ornitološkog rezervata „Vransko jezero s dijelom Jasena“ dalje desnim rubom prati cestu Pakoštane – Vrana do mosta preko Glavnog kanala odakle se istočnim rubom Glavnog kanala u smjeru sjeverozapada pruža do spoja s kanalom Jablanac. Granica rezervata dalje prati zapadni rub kanala Jablanac u smjeru sjevera u dužini od 600 metara te zakreće prema sjeveroistoku pružajući se pravocrtno u dužini od 700 metara do istočnog ruba kanala kojim se u dužini od 720 metara u smjeru juga pruža do ceste Pakoštane – Vrana. Desnim rubom ceste Pakoštane – Vrana granica ornitološkog rezervata se dalje pruža do stare mlinice koja predstavlja početnu točku.

Slika 8. Pogled na izgrađeni dio Majdana u ornitološkom rezervatu Vransko jezero

Slika 9. Točke s određenim koordinatama pomoću kojih je opisana granica rezervata iz lipnja 2007.

PRIRODNA OBILJEŽJA PODRUČJA

1. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST

1.1. Staništa

Vransko jezero predstavlja **jedinstveno močvarno područje u našem priobalju**. Najveću vrijednost sa stanovišta biološke raznolikosti daju mu prostrani tršćaci i uski pojas poplavnih travnjaka koji se prostiru na području ornitološkog rezervata, a važna su staništa za ptice. Uz **tršćake i poplavne travnjake** ovdje je rasprostranjen čitav niz stanišnih tipova. Općenito, staništa Vranskog jezera možemo podijeliti u dvije skupine u odnosu na njihovu ovisnost o vodnom režimu: skupina staništa pod utjecajem vode te sva ostala staništa koja nisu ovisna o vodnom režimu Vranskog jezera. Od njih su na ovom prostoru najrazvijeniji makija crnike i mozaična kultivirana staništa koja uključuju tradicionalnu i intenzivnu individualnu poljoprivredu.

Najvrjednija staništa sa stanovišta zaštite prirode rasprostranjena su upravo na području Ornitološkog rezervata.

Skupina staništa pod utjecajem vode (vodena, močvarna, obalna staništa te vlažne livade) predstavljaju glavnu prirodnu vrijednost ovoga područja koja uvjetuje bogatstvo flore i faune, a naročito ptica močvarica.

Tu se po svojoj važnosti izdvajaju se tršćaci i vlažne livade. Iako je **tršćak obične trske** uobičajeni stanišni tip vezan uglavnom uz plićake i obale stajaćica, rijetko je razvijen na većoj površini koja bi predstavljala značajno stanište za močvarnu faunu. U sredozemnom području prostrani tršćaci su rijetkost i imaju veliko značenje. Tršćak na SZ strani Vranskog jezera je uz deltu Neretve najveće takvo stanište u priobalju Hrvatske, a posebni mu značaj daje uz njega vezana ornitofauna.

Slika 10. Tršćak obične trske

Osim tršćaka, močvarna staništa Vranskog jezera čine i **sredozemne sitine visokih sitova** *Juncetum maritimo - acuti* te zajednica **oblića** *Scirpetum maritimi*,

koji obraštavaju plićake u rezervatu.

Slika 11. Vegetacija plićaka

Slika 12: Pogled na prostrani tršćak

Poplavne livade općenito su rijetka staništa, pogotovo u priobalju, a ugrožene su isušivanjem i pretvaranjem u poljoprivredne površine. Na Vranskom jezeru zastupljene su u Ornitološkom rezervatu, u uskom pojasu između močvarne vegetacije i poljoprivrednih parcela, a veće površine razvijene su u području Jasen. Međutim, dijelovi Jasena na kojima je zastupljen ovaj tip staništa nisu ušli u novi prijedlog proširenja rezervata. Na vlažnim livadama raste nekoliko vrsta orhideja i endemična vrsta ilirska perunika *Iris illyrica*. Ove su livade gnjezdilište i hranilište većeg broja ptičjih vrsta u vrijeme poplave ili kad se voda povlači. Glavna ovdje zastupljena zajednica je zajednica termofilnih visokih vlažnih travnjaka *Trifolio-Hordeetalia*.

Važna staništa predstavljaju i **neobrasle i slabo obrasle jezerske obale** koje su u Ornitološkom rezervatu pretežito muljevite, a prema jugu jezera sve više šljunkovite. Ove su plićine, primjerice ispred kampa Crkvine, važna hranilišta za čurline i čaplje.

Slike 13. i 14. Vlažne livade

Od **vodenih staništa** najveću vrijednost predstavlja Vransko jezero, koje je najveće prirodno jezero u Hrvatskoj. Voda mu je blago bočata s obzirom na kontakt s morem kroz podzemlje i kroz kanal Prosika.

U području rezervata se nalazi i nekoliko **izvora** od kojih se ističe Begovača u samom rezervatu uz glavni kanal u čijem kratkom vodotoku s uvijek hladnom vodom obitavaju specifične vrste. Begovaču bi bilo dobro izdvojiti iz sustava vodoopskrbe u koji je sada uključena kako bi ovo vrijedno stanište stalno imalo potrebnu količinu vode.

U jezero se ulijevaju dva **kanala**: tzv. Glavni i Lateralni kanal. Nekad su to bili prirodni tokovi koji su ulijevali u jezero iz prostranog poplavnog područja Jasen.

Od staništa koja čini **vodena vegetacija**, razvijene su zajednica lopoča i lokvanja *Myriophyllo - Nupharetum* te zajednica malih mrijesnjava *Potameto-Najadetum* koju nalazimo gotovo u svim dijelovima jezera.

Slika 15. Vegetacija uz kanal

Slika 16. Konopljika *Vitex agnus castus*

Vlažne dijelove uz rubove putova obraštavaju termofilne poplavne šikare zajednice konopljike i tamarisa *Vitici – Tamaricetum* koja je rijetki stanišni tip u Hrvatskoj i u Europi te je uvrštena kao zaštićeni stanišni tip u Dodatak I Direktive o staništima.

Od staništa koja nisu izravno ovisna o vodi u rezervatu ističu se padine Crnogorke obrasle gustom neprohodnom makijom crnike (sveza *Qurcion ilicis*), a na otvorenijim dijelovima submediteranskim suhim travnjacima *Fetuco-Brometea* i jadranskom kamenjarom kadulje i kovilja *Stipo-Salvietum officinalis*, koji su na području EU zaštićeni Direktivom o staništima.

Uz poljske puteve i na zapuštenim oranicama razvijena je ruderalna vegetacija, a među uzgajanim kulturama korovna vegetacija.

Slika 17. Obraštaj na brdu Crnogorka

Karta staništa Vranskog jezera izrađena kroz projekt CRO-NEN u Državnom zavodu za zaštitu prirode u suradnji s g. Gojkom Pinturom iz Javne ustanove, prikazuje raspored glavnih stanišnih tipova na prostoru predloženog Ornitološkog rezervata. Staništa su iskazana u klasama Nacionalne klasifikacije staništa.

NKS šifra	NKS naziv	površina / ha	površina / %
A.1.1.	Stalne stajačice	199,03	21,11
A.1.3.	Neobrasle i slabo obrasle obale stajačica (mulj)	2,04	0,22
A.4.1.1.1.	Tršćaci	130,87	13,88
C.2.5.	Vlažne livade submediteranske vegetacijske zone	48,51	5,15
E.8.1.	Mješovite, rjeđe čiste vazdazelene šume i makija crnike ili oštrike	332,18	35,24
F.1.1.2.	Sredozemne sitine visokih sitova	92,62	9,83
I.2.1.	Mozaici kultiviranih površina	76,07	8,07
I.3.	Intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama	59,00	6,29
J.	Izgrađena staništa	2,00	0,21
	Ukupno	942,31	100,00

Tablica 1. Kartirani stanišni tipovi u području Ornitološkog rezervata Vransko jezero s dijelom Jasena

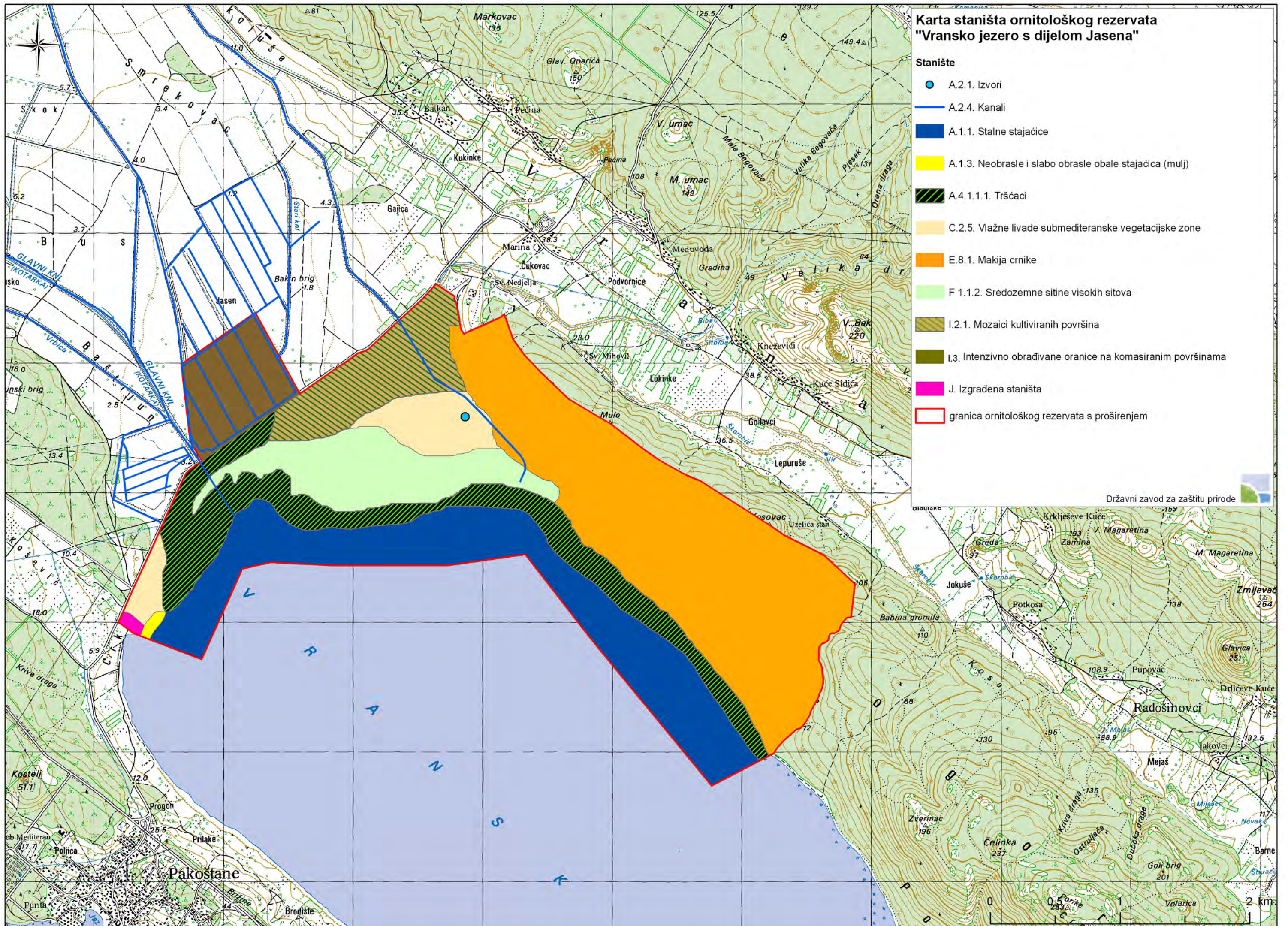
Karta 1. Staništa Ornitološkog rezervata Vransko jezero s dijelom Jasena

Karta staništa ornitološkog rezervata "Vransko jezero s dijelom Jasena"

Stanište

- A.2.1. Izvori
- A.2.4. Kanali
- A.1.1. Stalne stajačice
- A.1.3. Neobrasle i slabo obrasle obale stajačica (mulj)
- A.4.1.1.1. Tršćaci
- C.2.5. Vlažne livade submediteranske vegetacijske zone
- E.8.1. Makija crnike
- F.1.1.2. Sredozemne sitine visokih sitova
- I.2.1. Mozaici kultiviranih površina
- I.3. Intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama
- J. Izgrađena staništa
- granica ornitološkog rezervata s proširenjem

Državni zavod za zaštitu prirode

1.2. Flora

Do sada je za područje Parka prirode Vransko jezero u literaturi zabilježeno 487 biljnih vrsta, a istraživanjima tijekom 2003. godine je ustanovljeno 148 vrsta, među kojima močvarne i vodene biljke čine 34%. **Močvarno i vodeno bilje**, koje je ovisno o vodi, te njihova zastupljenost izuzetno su dobar pokazatelj stanja prirode, odnosno stupnja eutrofikacije vodenih ekosustava, stupnja onečišćenja itd. Od ugroženih biljnih vrsta (CR, EN ili VU kategorije prema Crvenoj knjizi vaskularne flore Hrvatske /Nikolić&Topić, ed.) nađenih na području Parka tijekom istraživanja, 75% čine vrste vezane uz močvarna odnosno vlažna staništa, kakva su najzastupljenija upravo na području Ornitološkog rezervata. Među njima se izdvajaju: razdijeljeni šaš *Carex divisa*, uskolisni šaš *Carex diandra*, primorski rančić *Scirpus maritimus*, glavica *Scirpus holoschoenus*, kokica *Ophrys bertolonii*, rahlocvjetni kaćun *Orchis laxiflora*, močvarni kaćun *Orchis palustris* te endemična vrsta ilirska perunika *Iris illyrica*.

Slika 18. Mješinka – biljka mesožderka

Slika 19. Ilirska perunika – endemična vrsta

1.3. Fauna

1.3.1. Ptice

Najveću vrijednost na području Vranskog jezera čini ornitofauna. Do sada je zabilježeno **ukupno 234 vrsta ptica** od čega čak 102 vrste gnijezde na području Parka. Ovo je područje od međunarodne važnosti kao odmoriste i hranilište ptica selica. Naime, preletničke populacije 140 vrsta ptica iz Srednje, Sjeverne i Istočne Europe koriste ovo područje kao dio svog selidbenog puta. Prema procjenama, u Parku za jesenje selidbe svakodnevno boravi između 20.000 i 200.000, a ponekad čak i **do 400.000 preletnica**. Vransko jezero također je vrlo važno zimovaliste za oko 75 vrsta ptica,

naročito za ptice močvarice od kojih po brojnosti dominiraju liske (do 143.000 liski

Slika 20. Jata pataka u rezervatu

zimuje na ovom području, što predstavlja preko 5% ukupne mediteranske zimujuće populacije). Također su brojne i vrste koje zimuju u gustim sklopovima obalne vegetacije, npr. crnoprugi trstenjaci, brkate sjenice, močvarne strnadice i dr. Ovisno o sezoni, ukupan broj **zimovalica** na području Vranskog jezera iznosi od 35.000 **do čak 180.000 ptica** – većinom se radi o liskama, različitim vrstama pataka, gnjuraca i dr.

Ornitološki rezervat je naročito važan kao **gnijezdilište ptica močvarica**. Tršćak u rezervatu predstavlja jedino gnijezdilište čaplji u sredozemnom dijelu Hrvatske. Ovdje redovito gnijezdi **čaplja danguba** *Ardea purpurea*, a povremeno i druge čaplje. Nekoć je ova kolonija čaplji bila znatno bogatija i raznovrsnija. Vjerojatno je jedan od glavnih razloga njenoga propadanja među ostalim nestanak poplavnih livada koje su ovim vrstama nužne za prehranu tijekom gniježđenja. Radi toga je kao gnjezdarica iz rezervata i okolnog područja izumro i kosac *Crex crex*, globalno ugrožena vrsta koja bi se ovdje mogla vratiti kao gnjezdarica ukoliko se obnove vlažni travnjaci na području Jasen.

Slika 21. Čaplja danguba

Osim za čaplje, ovo područje je jedino u Hrvatskoj stalno gnijezdilište europski ugrožene vrste **maloga vranca** *Phalacrocorax pygmaeus* što znatno doprinosi ornitološkoj važnosti Vranskog jezera na nacionalnoj i europskoj razini. Tršćak je važno gnijezdilište i za kokošicu te nekoliko vrsta štijoka i trstenjaka.

Slika 22. Mali vranac

Slika 23. Trstenjak

Prema bogatstvu i raznolikosti u rezervatu unutar Parka prirode se posebno ističe **zajednica ptica močvarnih staništa** (otvorene vodene površine, vodene površine s plutajućom i podvodnom vegetacijom te gusti tršćaci uz obalu). Uz rezervat je vezano 13 vrsta ptica čije su populacije na Vranskom jezeru važne na nacionalnoj ili međunarodnoj razini: mali vranac *Phalacrocorax pygmaeus*, bukavac *Botaurus stellaris*, žuta čaplja *Ardeola ralloides*, mala bijela čaplja *Egretta garzetta*, velika bijela čaplja *Egretta alba*, čaplja danguba *Ardea purpurea*, eja močvarica *Circus aeruginosus*, mali sokol *Falco columbarius*, kosac *Crex crex*, siva štijoka *Porzana parva*, riđa štijoka *Porzana porzana*, liska *Fulica atra* i crnoprugasti trstenjak *Acrocephalus melanopogon*.

Izuzetno važna staništa za opstanak bogate ornitofaune na ovom području su i **vlažni travnjaci** koji se protežu između tršćaka i poljoprivrednih površina unutar ornitološkog rezervata. U vrijeme kad su travnjaci poplavljeni ili se poplava povlači, oni su vrlo važno hranilište za čaplje, patke, ćurline, trepteljke i druge vrste. Za opstanak ovih staništa bitno je zaustaviti širenje intenzivne poljoprivrede te poticati ekstenzivno stočarstvo.

Na području Vranskih blatija (Jasen), u sjevernom i jugozapadnom dijelu zastupljeni su vlažni travnjaci u još uvijek značajnoj površini. Tu se ptice vezane uz vlažna staništa hrane tijekom zimovanja, a okolni **kanali** dodatno obogaćuju raznolikost staništa i hranidbenu ponudu. Usprkos isušivanju, mreža odvodnih kanala u kojima se zadržava visoka voda tijekom cijele godine i danas je najbolje hranilište ptica koje obitavaju i gnijezde u ornitološkom rezervatu.

Slika 24. Plićine s močvarnom vegetacijom

Prema novom prijedlogu iz lipnja 2007. ovaj vrijedan dio nije obuhvaćen prijedlogom za proširenje granica posebnog rezervata.

Detaljni podaci o ornitofauni i valorizaciji Vranskog jezera izneseni su u studiji Zavoda za ornitologiju HAZU: *Inventarizacija i valorizacija ornitofaune Parka prirode Vransko jezero*. Iz ove studije navode se **popisi ptičjih vrsta koje su vezane uz vodena i močvarna staništa** zastupljena u Ornitološkom rezervatu.

Vrste ptica koje obitavaju na **otvorenoj vodi**:

Crvenogrli plijenor – <i>Gavia stellata</i>
Crnogri plijenor – <i>Gavia arctica</i>
Mali gnjurac – <i>Tachybaptus ruficollis</i>
Ridogri gnjurac – <i>Podiceps grisegena</i>
Ćubasti gnjurac – <i>Podiceps cristatus</i>
Crnogri gnjurac – <i>Podiceps nigricollis</i>
Veliki vranac – <i>Phalacrocorax carbo</i>
Mali vranac – <i>Phalacrocorax pygmaeus</i>
Crvenokljuni labud – <i>Cygnus olor</i>
Guska glogovnjača – <i>Anser fabalis</i>
Lisasta guska – <i>Anser albifrons</i>
Siva guska – <i>Anser anser</i>
Zviždara – <i>Anas penelope</i>
Patka kreketaljka – <i>Anas strepera</i>
Kržulja – <i>Anas crecca</i>
Divlja patka – <i>Anas platyrhynchos</i>
Patka lastarka – <i>Anas acuta</i>
Patka pupčanica – <i>Anas querquedula</i>

Patka žličarka – <i>Anas clypeata</i>
Patka gogoljica – <i>Netta rufina</i>
Glavata patka – <i>Aythya ferina</i>
Patka njorka – <i>Aythya nyroca</i>
Krunata patka – <i>Aythya fuligula</i>
Patka batoglavica – <i>Bucephala clangula</i>
Veliki ronac – <i>Mergus merganser</i>
Liska – <i>Fulica atra</i>
Burni galeb – <i>Larus canus</i>
Galeb klaukavac – <i>Larus cachinnans</i>
Crnoglavi galeb – <i>Larus melanocephalus</i>
Riječni galeb – <i>Larus ridibundus</i>
Mali galeb – <i>Larus minutus</i>
Debelokljuna čigra – <i>Gelochelidon nilotica</i>
Velika čigra – <i>Hydroprogne caspia</i>
Dugokljuna čigra – <i>Thalasseus sandvicensis</i>
Crvenokljuna čigra – <i>Sterna hirundo</i>
Mala čigra – <i>Sterna albifrons</i>
Bjelobrada čigra – <i>Chlidonias hybrida</i>
Bjelokrila čigra – <i>Chlidonias leucoptera</i>
Crna čigra – <i>Chlidonias nigra</i>

Vrste ptica koje obitavaju na šljunkovitim, kamenitim i muljevitim sprudovima i obali:

Mala bijela čaplja – <i>Egretta garzetta</i>
Velika bijela čaplja – <i>Egretta alba</i>
Siva čaplja – <i>Ardea cinerea</i>
Vlastelica – <i>Himantopus himantopus</i>
Modronoga sabljarka – <i>Recurvirostra avosetta</i>
Vivak – <i>Vanellus vanellus</i>
Zlatar pijukavac – <i>Pluvialis squatarola</i>
Kulik blatarić – <i>Charadrius hiaticula</i>
Kulik sljepčić – <i>Charadrius dubius</i>
Šljuka kokošica – <i>Gallinago gallinago</i>
Crnorepa muljača – <i>Limosa limosa</i>
Veliki pozviždač – <i>Numenius arquata</i>
Crna prutka – <i>Tringa erythropus</i>
Crvennoga prutka – <i>Tringa totanus</i>
Krivokljuna prutka – <i>Tringa nebularia</i>
Crnokrila prutka – <i>Tringa ochropus</i>
Prutka migavica – <i>Tringa glareola</i>
Mala prutka – <i>Actitis hypoleucos</i>
Kameniçar – <i>Arenaria interpres</i>
Rđasti žalar – <i>Calidris canutus</i>
Bijeli žalar – <i>Calidris alba</i>
Mali žalar – <i>Calidris minuta</i>

Sijedi žalar – <i>Calidris temminckii</i>
Žalar cirikavac – <i>Calidris alpina</i>
Krivokljuni žalar – <i>Calidris ferruginea</i>
Plosnatokljuni žalar – <i>Limicola falcinellus</i>
Pršljivac – <i>Philomachus pugnax</i>
Žuta pastirica – <i>Motacilla flava</i>
Gorska pastirica – <i>Motacilla cinerea</i>
Bijela pastirica – <i>Motacilla alba</i>
Livadna trepteljka – <i>Anthus pratensis</i>
Planinska trepteljka – <i>Anthus spinoletta</i>

Vrste ptica koje stalno ili povremeno obitavaju u gustim sklopovima obalne vegetacije – trske, rogoza, šaša. Naglašenim tekstom označene su gnjezdarice tog staništa.

Mali gnjurac – <i>Tachybaptus ruficollis</i>
Čubasti gnjurac – <i>Podiceps cristatus</i>
Mali vranac – <i>Phalacrocorax pygmaeus</i>
Bukavac – <i>Botaurus stellaris</i>
Čapljica voljak – <i>Ixobrychus minutus</i>
Gak – <i>Nycticorax nycticorax</i>
Žuta čaplja – <i>Ardeola ralloides</i>
Mala bijela čaplja – <i>Egretta garzetta</i>
Velika bijela čaplja – <i>Egretta alba</i>
Čaplja danguba – <i>Ardea purpurea</i>
Siva čaplja – <i>Ardea cinerea</i>
Divlja patka – <i>Anas platyrhynchos</i>
Eja močvarica – <i>Circus aeruginosus</i>
Kokošica – <i>Rallus aquaticus</i>
Siva štijoka – <i>Porzana parva</i>
Mala štijoka – <i>Porzana pusilla</i>
Riđa štijoka – <i>Porzana porzana</i>
Mlakuša – <i>Gallinula chloropus</i>
Liska – <i>Fulica atra</i>
Kukavica – <i>Cuculus canorus</i>
Vodomar – <i>Alcedo atthis</i>
Modrovoljka – <i>Erithacus svecicus</i>
Brkata sjenica – <i>Panurus biarmicus</i>
Svilorepa – <i>Cettia cetti</i>
Veliki cvrčić – <i>Locustella luscinioides</i>
Pjegavi cvrčić – <i>Locustella naevia</i>
Trstenjak rogožar – <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
Trstenjak cvrkutić – <i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Trstenjak mlakar – <i>Acrocephalus palustris</i>
Crnoprugasti trstenjak – <i>Acrocephalus melanopogon</i>
Veliki trstenjak – <i>Acrocephalus arundinaceus</i>

Sjenica mošnjarka – <i>Remiz pendulinus</i>
Plavetna sjenica – <i>Parus caeruleus</i>
Močvarna strnadica – <i>Emberiza schoeniclus</i>

Vrste ptica koje stalno ili povremeno obitavaju na **poplavnim livadama**. Naglašenim tekstom označene su gnezdarice tog staništa.

Blistavi ibis – <i>Plegadis falcinellus</i>
Žličarka – <i>Platalea leucorodia</i>
Eja močvarica – <i>Circus aeruginosus</i>
Eja strnjarica – <i>Circus cyaneus</i>
Eja livadarka – <i>Circus pygargus</i>
Škanjac – <i>Buteo buteo</i>
Vjetruša – <i>Falco tinnunculus</i>
Trčka – <i>Perdix perdix</i>
Prepelica – <i>Coturnix coturnix</i>
Kosac – <i>Crex crex</i>
Riđa štijoka – <i>Porzana porzana</i>
Vivak – <i>Vanellus vanellus</i>
Mala šljuka – <i>Lymnocyptes minima</i>
Šljuka kokošica – <i>Gallinago gallinago</i>
Kukavica – <i>Cuculus canorus</i>
Poljska ševa – <i>Alauda arvensis</i>
Žuta pastirica – <i>Motacilla flava</i>
Limunasta pastirica – <i>Motacilla citreola</i>
Livadna trepteljka – <i>Anthus pratensis</i>
Planinska trepteljka – <i>Anthus spinoletta</i>
Prugasta trepteljka – <i>Anthus trivialis</i>
Rusi svračak – <i>Lanius collurio</i>
Sivi svračak – <i>Lanius minor</i>
Veliki svračak – <i>Lanius excubitor</i>
Riđoglavi svračak – <i>Lanius senator</i>
Smeđoglavi batić – <i>Saxicola rubetra</i>
Crnoglavi batić – <i>Saxicola torquata</i>
Šivalica – <i>Cisticola juncidis</i>
Velika strnadica – <i>Emberiza calandra</i>
Čvorak – <i>Sturnus vulgaris</i>

1.3.2. Ribe

Slika 25. Ulov soma u Vranskom jezeru

Ihtiofaunu Vranskog jezera čini 17 do sada zabilježenih vrsta riba od kojih je većina unesena u jezero radi uzgoja, obrane od malarije ili slučajno. Međutim, jezero je također stanište endemične vrste jadranskog sliva, **masnice** *Rutilus basak*, koju sve više ugrožava uništavanje prirodnih staništa (posebno mrijestilišta), unos novih vrsta te onečišćenje. Današnja struktura ihtiofaune Vranskog jezera posljedica je dugogodišnje prakse neprirodnih zahvata (unos novih vrsta, otvaranje kanala Prosika i sl.).

1948. godine u jezero su **ubačene slatkovodne ribe**: som, šaran, linjak, karas, sunčanica i crvenperka. Danas u jezeru masom dominiraju alohtone vrste babuška i crvenperka. Mnogo manje zastupljeno je pet vrsta cipala. Za sportski ribolovni turizam značajni su kapitalni ulovi soma i štuke.

Područje **Jasena** posebno je važno za ihtiofaunu Vranskog jezera.

Prije melioracijskih zahvata sedamdesetih godina prošlog stoljeća, nekadašnje Vranske blatije radi redovitog poplavlivanja bile su glavno mrijestilište riba ovoga područja. Danas sustav kanala Jasena predstavlja migracijsko područje velikih jata riba iz Vranskog jezera koje se tamo sklanjaju od leda tijekom jakih zima i u proljeće za vrijeme mrijesta.

Prema novom prijedlogu iz lipnja 2007. ovaj vrijedan dio nije obuhvaćen prijedlogom za proširenje granica posebnog rezervata.

1.3.3. Ostala fauna

Slika 26. Ribarica *Natrix tessellata*

Veliki broj močvarnih i vlažnih područja čini Vransko jezero vrijednim staništem vodozemaca. Ovdje izneseni podaci prikupljeni su u sklopu inventarizacije flore i faune Parka prirode Vransko jezero. Od ukupno 20 vrsta **vodozemaca** koji dolaze u Hrvatskoj, na području Vranskog jezera zabilježeno je njih 8. Od vrsta navedenih na Dodatku II Direktive o staništima (vrste koje zahtijevaju određivanje posebnih područja zaštite), na području parka dolazi žuti mukač. Raznolikost staništa na području Vranskog jezera vrlo je povoljna za **gmazove**. Iako su močvarna staništa ključna za raznolikost većine ostalih skupina, od gmazova uz njih su vezane samo vodene zmijske (bjelouška i ribarica) i barska kornjača. Najveći broj vrsta gmazova dolazi na okolnim krškim i antropogenim područjima Parka i nije direktno vezan uz vodu ili vlažna staništa. Na području Parka prisutno je 19 vrsta gmazova od kojih su 4 vrste endemične.

Vrste gmazova navedene na Dodatku II Direktive o staništima su: barska kornjača *Emys orbicularis*, kopnena kornjača *Testudo hermanni*, kravosas *Elaphe quatorlineata* i crvenkrpica *Elaphe situla*. Budući da većina vrsta gmazova na području Vranskog jezera nije vezana uz vodu, oni nisu pod tolikim pritiskom sve većeg zagađenja i korištenja slatke vode. Međutim, na području Parka gmazove najviše ugrožava gubitak staništa, prvenstveno zbog intenzivne poljoprivrede koja rezultira uniformnim staništima.

Faunu sisavaca Vranskog jezera čini 38 vrsta, što predstavlja oko 40% ukupne teriofaune Hrvatske. Među sisavcima Vranskog jezera nalazimo i dvije endemične svojte Dalmacije – dalmatinskog krškog puha *Eliomys quercinus dalmaticus* i primorskog dugouhog šišmiša *Plecotus kolombatovici*. Na području Vranskog jezera ugrožava ih prvenstveno uništavanje i fragmentacija staništa koji su posljedica širenja turizma, sve veće izgradnje ali i isušivanja močvarnih područja. Tradicionalni način obrade zemlje omogućavao je različitost staništa i opstanak mnogim vrstama sisavaca. Prelazak na suvremenu, intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju unificirao je staništa i time onemogućio opstanak nekih vrsta, te je, zbog pojačane uporabe pesticida, utjecao i na brojne vrste koje se hrane kukcima.

Na području Parka dolazi 18 vrsta šišmiša, od kojih je 10 navedeno na Dodatku II Direktive o staništima. Šišmiši su kao skupina vrlo specifični i visoko specijalizirani te zbog toga i vrlo osjetljivi na sve promjene u prirodi. Oni predstavljaju najugroženiju skupinu sisavaca u Europi te je u skladu s time nužno na području Parka, ali i u neposrednoj blizini, odrediti lokalitete važne za njihovu zaštitu te spriječiti oštećivanja objekata i uznemiravanje vrsta.

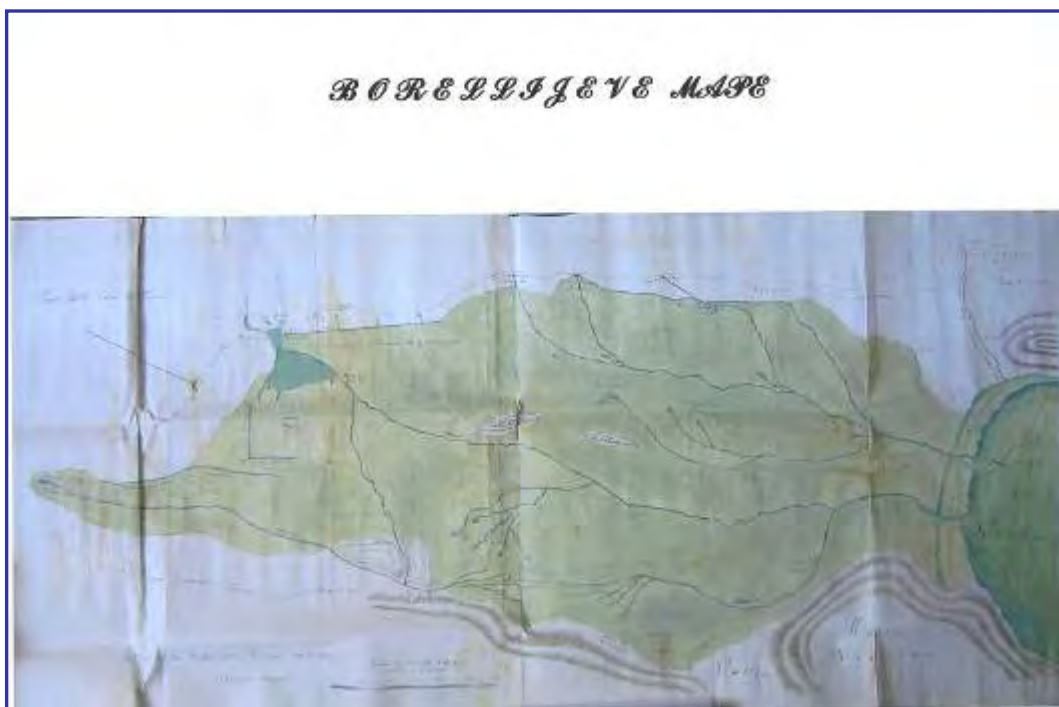

Slika 27. Kopnena kornjača *Testudo hermanni*

2. OPIS REZERVATA VRANSKO JEZERO S DIJELOM JASENA

Prostrani tršćak u **Ornitološkom rezervatu Vransko jezero** predstavlja njegovu temeljnu vrijednost kao gnjezdilište ugroženih ptičjih vrsta, jedino takvo u priobalnom dijelu Hrvatske. Zajedno s preostalim vlažnim staništima, postojeći rezervat smješten unutar Parka prirode od nesumnjive je nacionalne i međunarodne važnosti. Staništa i ornitofauna ovoga prostora opisani su u oglavljima *Staništa* (str. 26) i *Ptice* (str.31).

Slika 28: Područje današnjeg Jasena nekad je bila prostrana močvara Vranske blatije

Prijedlog za zaštitu tršćaka u SZ dijelu Vranskog jezera dali su još 1960-tih godina ornitolozi Renata i Dragutin Rucner. U to vrijeme zajednica gnjezdarica tršćaka bila je znatno bogatija, zahvaljujući između ostaloga i postojanju močvarnog područja Vranske blatije na prostoru današnjeg Jasena gdje su ptice imale bogata hranilišta. Među značajnijim gnjezdaricama u to vrijeme isticali su se blistavi ibis *Plegadis falcinellus* i kosac *Cex crex*. Nakon melioracija provedenih 1970-tih godina, Vranske blatije su najvećim dijelom odvodnjeno kroz mrežu kanala i pretvoreno u poljoprivredno zemljište. Produbljenje kanala Prosika kojim se 'višak' slatke vode odnosi u more još je više doprinijelo ovom isušivanju. Dio močvarnih staništa očuvao se u području Jasena te bi se uz odgovarajuće aktivno upravljanje vodnim režimom njegova važnost za močvarna staništa te ptičji i riblji svijet mogla barem dijelom povratiti.

Ovi najvrjedniji dijelovi Jasena nisu ušli u proširenje rezervata.

Južni dio Jasena (uz cestu Pakoštone – Vrana)

Ovaj dio područja Jasen intenzivno se obrađuje, što dovodi do ispiranja znatne količine kemijskih sredstava koja prepumpavanjem završava u Vranskom jezeru i doprinosi njegovoj već uvelike uznapredovaloj eutrofikaciji.

Zemljište je u posjedu PPP Vrana, a ne daje značajniji urod radi povremenog poplavlivanja i zaslanjenosti tla. Ovo područje bi moglo poprimiti vrijednost za ornitofaunu jedino u slučaju reguliranja vodnog režima i postupnog pretvaranja u poplavne travnjake/pašnjake. Ukoliko se u neposrednom okolnom području Jasena ne bi razvili neprimjereni sadržaji, cijelo područje moglo bi se u dogovoru s lokalnim stanovništvom koristiti kao pašnjak, čime bi se osiguralo održavanje poplavnih travnjaka i ornitološke vrijednosti područja.

Slika 29: Intenzivna poljoprivreda u južnom dijelu Jasena (PPP Vrana)

Slike 30 i 31: Južno područje Jasena

3. VRANSKO JEZERO KAO DIO NACIONALNE EKOLOŠKE MREŽE

Ekološka mreža je sustav najvrjednijih područja za ugrožene divlje svojte i stanišne tipove, koja su dostatno bliska i međusobno povezana koridorima, čime je omogućena međusobna komunikacija i razmjena vrsta.

Na europskoj razini ekološka mreža je sastavni dio sljedećih propisa:

- Direktiva Vijeća 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa te divljih životinjskih i biljnih vrsta (Direktiva o staništima) i Direktiva Vijeća 79/409/EEZ o očuvanju divljih ptica (Direktiva o pticama); temeljem navedenih direktiva utvrđuje se ekološka mreža Europske unije NATURA 2000
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) temeljem koje se utvrđuje europska ekološka mreža - Smaragdna mreža

NATURA 2000 je ekološka mreža Europske Unije koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova. Ovaj program koji čini osnovu zaštite prirode u EU, proizlazi iz Direktive o pticama i Direktive o staništima. Svaka zemlja članica EU doprinosi stvaranju mreže NATURA2000 određivanjem Područja posebne zaštite (Special Protection Areas – SPA) za ptice i Posebnih područja zaštite (Special Areas of Conservation) za ostale divlje svojte i stanišne tipove. Područja moraju biti odabrana na način da osiguravaju opstanak određenih divljih svojti i stanišnih tipova navedenih u dodacima direktiva. U područjima NATURA 2000 potrebno je definirati i provoditi mjere upravljanja koje će osigurati tzv. dobro stanje vrsta i stanišnih tipova radi kojih je zaštićeno.

U Hrvatskoj je **Nacionalna ekološka mreža** propisana Zakonom o zaštiti prirode, a predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja važnih za ugrožene vrste i staništa, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Područja ekološke mreže sukladno EU ekološkoj mreži NATURA 2000 podijeljena su na međunarodno važna područja za ptice (potencijalna "SPA" područja – Special Protection Areas) te na područja važna za druge divlje svojte i stanišne tipove (potencijalna "SAC" područja – Special Areas of Conservation).

Ciljevi očuvanja područja ekološke mreže utvrđuju se u odnosu na ekološke zahtjeve europski i/ili nacionalno ugroženih divljih svojti i stanišnih tipova koje su kvalifikacijske za to područje, a temeljem stručnih i znanstvenih kriterija.

Slijedi izvadak iz Baze podataka *Nacionalna ekološka mreža* Državnog zavoda za zaštitu prirode. Prostor *Parka prirode Vransko jezero i Jasena* kvalificira se i kao međunarodno važno područje za ptice, a naslanja se na isto takvo područje *Ravni kotari*. Ornitološki rezervat Vransko jezero i područje Jasena također je dio Nacionalne ekološke mreže u kojemu se ciljevi očuvanja, osim na ptice močvarice odnose i na neke druge vrste te stanišne tipove. Područje Nacionalne ekološke mreže uključuje cijeli Jasen, a ne samo njegov južni dio kako je ugrađeno u prijedlog proširenja rezervata.

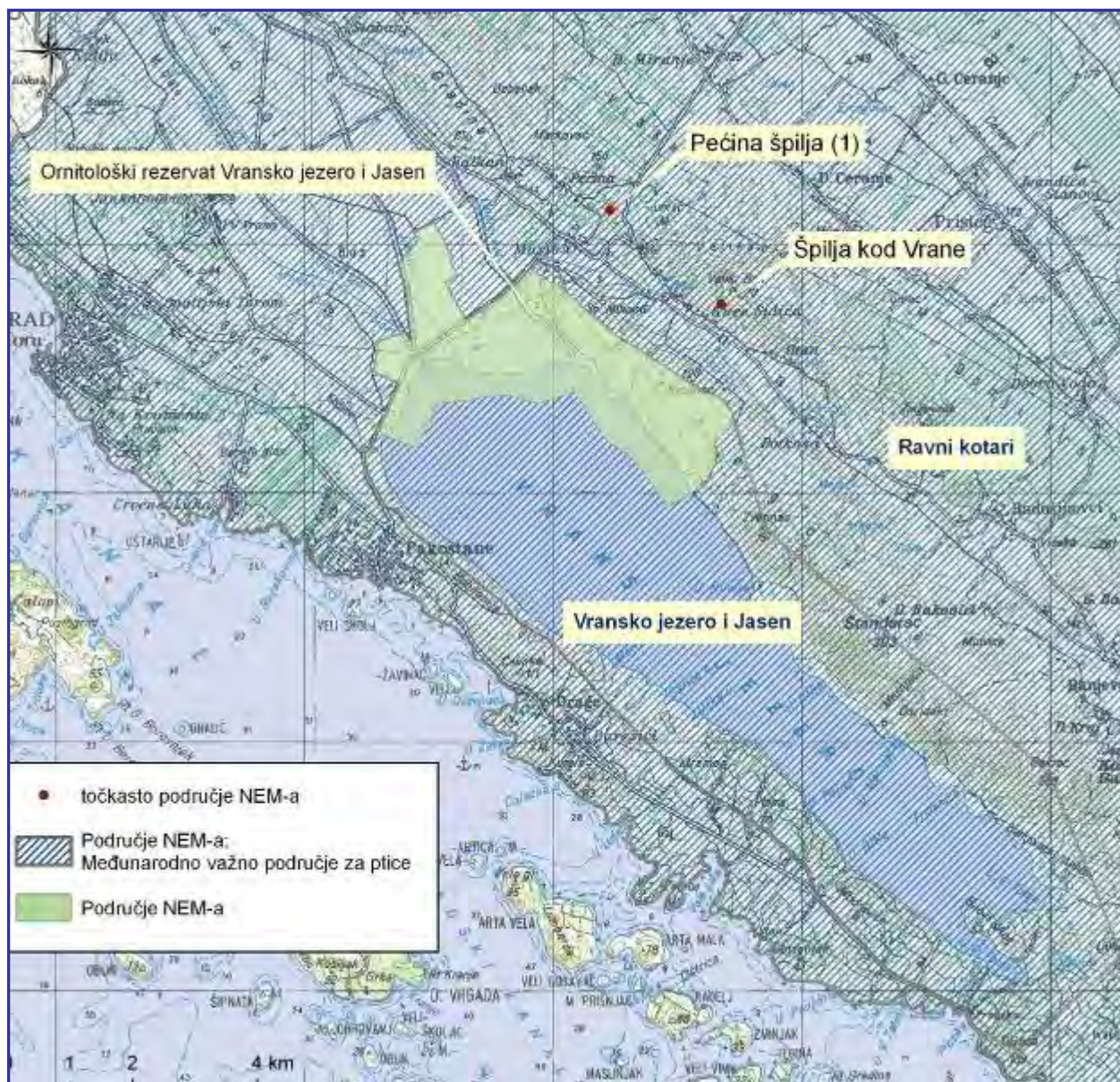
<i>HR1000025 Međunarodno važno područje za ptice „Vransko jezero i Jasen“</i>		
<i>ciljevi očuvanja</i>	<i>hrvatski naziv</i>	<i>znanstveni naziv</i>
<i>divlje svojte</i>	crnoprugasti trstenjak	<i>Acrocephalus melanopogon</i>
	čaplja danguba	<i>Ardea purpurea</i>
	čapljica voljak	<i>Ixobrychus minutus</i>
	mali vranac	<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>
	blistavi ibis	<i>Plegadis falcinellus</i>
	siva štijoka	<i>Porzana parva</i>
	riđa štijoka	<i>Porzana porzana</i>
	mala štijoka	<i>Porzana pusilla</i>

<i>HR2000914 Ornitološki rezervat Vransko jezero i Jasen</i>			
<i>ciljevi očuvanja</i>	<i>hrvatski naziv</i>		<i>znanstveni naziv</i>
<i>divlje svojte</i>	ptice močvarice		
	basak		<i>Rutilus basak</i>
	uskoliski šaš		<i>Carex diandra</i>
	razdijeljeni šaš		<i>Carex divisa</i>
	ilirski perunika		<i>Iris illyrica</i>
	kokica		<i>Ophrys bertolonii</i>
	rahlocvjetni kačun		<i>Orchis laxiflora</i>
	močvarni kačun		<i>Orchis palustris</i>
	glavica		<i>Scirpus holoschoenus</i>
	primorski rančić		<i>Scirpus maritimus</i>
	ostale divlje svojte ugrožene na europskoj i nacionalnoj razini		
	<i>NKS šifra</i>	<i>NATURA 2000 šifra</i>	<i>naziv</i>
<i>stanišni tipovi</i>		6420	Mediterranski visoki vlažni travnjaci Molinio-Holoschoenion
	A.1.1.		Stalne stajačice
	A.1.2.1.		Povremene stajačice
	A.4.1.		Tršćaci, rogozici, visoki šiljevi i visoki šaševi
	C.2.5.		Vlažne livade submediteranske vegetacijske zone

Vrednovanje područja Parka prirode Vransko jezero i Jasena za ptice (Radović i sur., 2005.):

Kvalifikacijske vrste <i>Qualifying species</i>	Status <i>Status</i>	Populacija <i>Population</i>	Kriterij <i>Criteria</i>
mali vranac (<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>)	G	20-24	A1, C1, C2, C6
čapljica voljak (<i>Ixobrychus minutus</i>)	G	100	B2, C2, C6
čaplja danguba (<i>Ardea purpurea</i>)	G	20	C6
blistavi ibis (<i>Plegadis falcinellus</i>)	P		C6
riđa štijoka (<i>Porzana porzana</i>)	G	2-3	C6
siva štijoka (<i>Porzana parva</i>)	G	5-6	C6
mala štijoka (<i>Porzana pusilla</i>)	G	1-2	C6
crnoprugasti trstenjak (<i>Acrocephalus melanopogon</i>)	Z	600	C6

Ostale vrste s Dodatka I: crnogri plijenor (*Gavia arctica*), crvenogri plijenor (*Gavia stellata*), bukavac (*Botaurus stellaris*), velika bijela čaplja (*Egretta alba*), mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*), gak (*Nycticorax nycticorax*), žuta čaplja (*Ardeola ralloides*), žličarka (*Platalea leucorodia*), zmijar (*Circaetus gallicus*), eja močvarica (*Circus aeruginosus*), eja strnjarica (*Circus cyaneus*), eja livadarka (*Circus pygargus*), mali sokol (*Falco columbarius*), jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca saxatilis*), vlastelica (*Himantopus himantopus*), pršljivac (*Philomachus pugnax*), prutka migavica (*Tringa glareola*), crnoglavi galeb (*Larus melanocephalus*), mali galeb (*Larus minutus*), dugokljuna čigra (*Sterna sandvicensis*), crvenokljuna čigra (*Sterna hirundo*), crna čigra (*Chlidonias niger*), ušara (*Bubo bubo*), leganj (*Caprimulus europaeus*), vodomar (*Alcedo atthis*), kratkoprsta ševa (*Calandrella brachydactyla*), ševa krunica (*Lullula arborea*), primorska trepteljka (*Anthus campestris*), modrovoljka (*Luscinia svecica*), rusi svračak (*Lanius collurio*), sivi svračak (*Lanius minor*)

Slika 32 : Karta područja Nacionalne ekološke mreže. Državni zavod za zaštitu prirode.

OCJENA STANJA PODRUČJA

1. VREDNOVANJE SA STANOVIŠTA ZAŠTITE PRIRODE

Park prirode Vransko jezero

Neke od značajki Vranskog jezera koje mu daju veliku vrijednost sa stanovišta zaštite prirode:

- Vransko jezero je najveće prirodno jezero u Hrvatskoj, specifično po svom postanku i hidrografiji
- Vransko jezero je važno odmorište i hranilište ptica selica i zimovalica. Primjerice, na njemu se tijekom zime redovito zadržava do 143.000 liski, odnosno više od 5 % ugrožene sredozemno-crnomske zimske populacije ove vrste, čime Vransko jezero znatno premašuje kriterije Ramsarske konvencije za močvarno područje od međunarodne važnosti
- Za jesenje selidbe na ovom prostoru redovito boravi između 20.000 i 200.000, a ponekad i do 400.000 ptica preletnica
- Od ukupno 234 zabilježene ptičje vrste u području PP Vransko jezero, čak 148 ih je ugroženo na nacionalnoj, europskoj ili globalnoj razini (u cijelosti ili u dijelu životnog ciklusa)

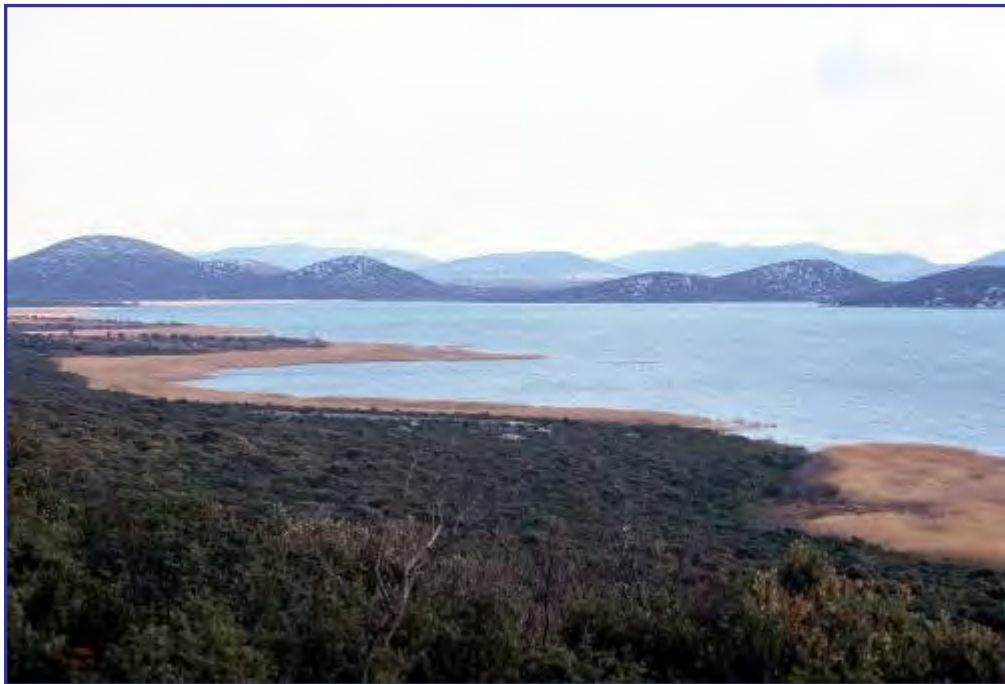

Slika 33. Jata liski na Vranskom jezeru

Navedene činjenice dostatne su za ocjenu da Vransko jezero zadovoljava opća mjerila za uvrštavanje na sve relevantne popise područja od međunarodne važnosti za zaštitu prirode: Ramsarsko područje (močvarno područje od međunarodne važnosti), SPAMI područje (zaštićeno područje od važnosti za Sredozemlje – Barcelonska konvencija) i područje NATURA 2000.

Ornitološki rezervat Vransko jezero s dijelom Jasena

- Močvarno područje Park prirode Vransko jezero i Jasen predstavlja uz Deltu Neretve jedinu veću močvaru u sredozemnom dijelu Hrvatske, te spada među najvrjednija močvarna staništa u Hrvatskoj i vrlo važna u okvirima Sredozemlja. Područje vlažnih livada i kanala Jasen predstavlja važno hranilište za ptice močvarice Vranskog jezera te čini nedjeljivu cjelinu s područjem Parka prirode. Predloženo proširenje rezervata obuhvaća manji dio Jasena, iako bi radi zadovoljavanja funkcije zaštite ornitofaune bilo poželjno zaštititi cijelo područje.
- Trščak u SZ dijelu jezera je posljednje gnjezdište čaplji i jedino gnjezdište maloga vranca u priobalju Hrvatske
- Mediteranski i submediteranski travnjaci u Ornitološkom rezervatu predstavljaju rijetke i reprezentativne primjere ovih stanišnih tipova koji su ugroženi na nacionalnoj i europskoj razini
- U Ornitološkom rezervatu obitava niz nacionalno ugroženih biljnih vrsta (uskolisni i razdijeljeni šaš, glavica, primorski rančić, ilirska perunika, kokica, rahlocvjetni i močvarni kaćun) te ugrožena riba basak.

Slika 34. Pogled na Ornitološki rezervat

2. POSTOJEĆI NAČINI KORIŠTENJA

Vodno gospodarstvo

Problematika vodnog režima Vranskog jezera je u nadležnosti *Hrvatskih voda*. Dva su problema vezana uz vodni režim: eksploatacija prirodnih izvora vode te odvodnjavanje jezerske vode u more kroz kanal Prosika.

Prirodni izvori na području Vranskog jezera (Kakma, Biba, Subiba) su u funkciji lokalnih vodovoda Biograda i Benkovca. Kanali uz sjeverni rub Vranskog polja koji su nekada bili bogata hranilišta raznih vrsta ptica, danas su gotovo potpuno suhi. Izvor Begovača koji se nalazi usred Ornitološkog rezervata stavljen je u funkciju vodoopskrbe zbog manjka vode u vrijeme rata i još uvijek se potpuno eksploatira.

Produbljenjem **kanala Prosika** koji spaja Vransko jezero s morem radi što bržeg odvodnjavanja poljoprivrednih površina vodostaj jezera ne može biti viši od morske razine, uslijed čega za sušnih godina i u slučajevima ekstremnih morskih plima u jezero prodire velika količina slane morske vode. Posljedice ovog hidrotehničkog zahvata su brzo i veliko zagrijavanje vode u jezeru zbog niskog vodostaja i manje količine vode, smanjenje kisika i jače zaslaničenje. U tim ekstremnim slučajevima koji su se već događali, dolazi do masovnog uginuća vodenih organizama u jezeru, što destabilizira ukupni ekološki sustav.

Poljoprivreda

U dijelu postojećeg ornitološkog rezervata razvijena je intenzivna **individualna poljoprivreda**. Ona pretežito obuhvaća mješovite parcele s povrćem na kojima se intenzivno koriste kemijska sredstva, što dovodi do ubrzane eutrofikacije jezera. Ovaj veliki poljoprivredni kompleks nastao je isušivanjem močvarnih staništa, zbog čega su nestala vrijedna ptičja staništa i degradirane prirodne vrijednosti rezervata. Ovakvu intenzivnu poljoprivredu potrebno je postupno prevoditi u oblike ekološke poljoprivrede koji koriste manje kemijskih sredstava i imaju potencijal za stjecanje 'branda' (robne marke) proizvoda iz međunarodno važnog zaštićenog područja.

Slika 35. Poljoprivreda u Ornitološkom rezervatu

Oranice koje obrađuje PPP Vrana u području južnog Jasena, mogle bi poprimiti vrijednost za ornitofaunu u slučaju reguliranja vodnog režima i postupnog pretvaranja u poplavne travnjake/pašnjake. Ukoliko se u neposrednom okolnom području Jasena ne bi razvili neprimjereni sadržaji, cijelo područje moglo bi se u dogovoru s lokalnim stanovništvom koristiti kao pašnjak, čime bi se osiguralo održavanje poplavnih travnjaka i ornitološke vrijednosti područja.

Ekstenzivno stočarstvo treba poticati radi održavanja travnjaka kako na području Jasena, tako i na padinama Crnogorke u okviru Parka prirode gdje kamenjarski pašnjaci zaraštavaju u makiju.

Šumarstvo

Ornitološki rezervat obuhvaća dio šumskog zemljišta koji je u nadležnosti *Hrvatskih šuma*, a u okviru dvije gospodarske jedinice. G.j. Vrana obuhvaća kamenjarske pašnjake i makiju na padinama Crnogorke (Uprava šuma Podružnice Split).

Pravilnikom o unutarnjem redu Parka prirode Vransko jezero u postojećem Ornitološkom rezervatu zabranjena je sječa prirodnih šumskih sastojina i prirodnih vrsta drveća i grmlja.

Slika 36: Prikaz šumskog zemljišta u g.j. Vrana

Lov

Ornitološki rezervat Vransko jezero s dijelom Jasena dio je Otvorenog državnog lovišta „Vrana“ br. XIII/33 u kojemu su vrste divljači koje se mogu uzgajati: zec, fazan, jarebica kamenjarka, trčka, divlja patka i divlja svinja (u prolazu). U postojećem Ornitološkom rezervatu Pravilnik o unutarnjem redu Parka prirode Vransko jezero zabranjuje lov, hvatanje i uznemiravanje životinja. Lov je zabranjen i u pojasu od 500 m oko rezervata (mirna zona). Po proširenju rezervata, lov će biti zabranjen i na području južnog Jasena.

Slika 37: Karta otvorenog državnog lovišta „Vrana“

Ribolov

U postojećem Ornitološkom rezervatu ribolov je zabranjen Pravilnikom o unutarnjem redu Parka prirode Vransko jezero. Kanali na području Jasena proglašeni su ribolovnim vodama, a ribolovno pravo je dodijeljeno lokalnom športsko-ribolovnom društvu. Ovdje će biti moguće provoditi športski ribolov uz pridržavanje uvjeta zaštite prirode koje je temeljem Zakona o zaštiti prirode potrebno ugraditi u športsko-ribolovnu osnovu.

Turizam

Turizam u Ornitološkom rezervatu potrebno je sagledati u kontekstu turističke ponude cijeloga Parka prirode. U svrhu očuvanja prirodnih vrijednosti kao razvojne osnove ovoga prostora, turizam ne bi smio ići u pravcu masovnoga turizma uz gradnju smještajnih objekta. Smještaj turista treba organizirati u suradnji sa stanovništvom okolnih mjesta.

Slika 38: Sportski ribolov uz određene uvjete zaštite prirode može biti prihvatljiv i u nekim dijelovima Ornitološkog rezervata

Ovdje postoje izuzetne pogodnosti za **rekreacijski turizam** koji se zasniva na obilasku Parka prirode, promatranju ptica (*bird watching*) i fotografiranju, u kombinaciji s obilaskom kulturno-povijesnih znamenitosti okolnog područja. U toj funkciji je i biciklistička staza kojom se može obići cijelo jezero. Od rekreativnih aktivnosti na vodi ističu se sportski ribolov, kupanje, daskanje, obilazak jezera čamcima Javne ustanove – sve u vrijeme i na način koji ne ugrožava ptice kao temeljnu prirodnu vrijednost zaštićenog područja.

Tijekom 2006. godine kroz CARDS projekt Javne ustanove Park prirode Vransko jezero izrađen je *Master plan turizma za Park prirode Vransko jezero i okolno područje* u kojemu je razrađen koncept turističkog razvoja ovoga prostora.

3. PROBLEMI ZAŠTITE I POTREBA IZMJENA GRANICA ORNITOLOŠKOG REZEVATA

Kako je već navedeno u ranijim poglavljima, dosadašnja zaštita i upravljanje Ornitološkim rezervatom Vransko jezero obilovala je problemima. Usprkos zakonskoj zaštiti, površina močvarnih staništa se kroz godine smanjivala pretvaranjem u poljoprivredno zemljište. Intenzivna poljoprivreda koja se ovdje razvijala rezultirala je pojačanim unosom pesticida i umjetnih gnojiva u jezero i ubrzanjem procesa eutrofikacije.

Krivolov i česti požari u rezervatu dodatno ugrožavaju ptice i smanjuju vrijednost njihovih staništa. Tijekom dva velika požara 2003. i 2006. godine izgorio je gotovo cijeli veliki tršćak u rezervatu što je prouzročilo prestanak ili smanjenje gniježđenja nekih vrsta u narednom razdoblju njegova oporavka.

Izostanak prikladnog reguliranja vodnog režima jezera onemogućuje poboljšanje stanja i revitalizaciju izgubljenih močvarnih staništa. Kaptiranje izvora vode u rezervatu i u njegovoj okolini dodatno pogoršava vodni režim za močvarna staništa. Posljedica je nedostatak prikladnih hranilišta za ptice gnjezdarice, selice i zimovalice Parka prirode.

Slike 39. i 40. Ornitološki rezervat 2003. godine prije požara (studeni) i nakon požara (prosinac)

Tijekom 2004. godine u postupku izrade prostornog plana Parka prirode Vransko jezero postignut je dogovor svih zainteresiranih (Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode, JU Park prirode Vransko jezero, Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije i Općina Pakoštane) prema kojemu će se postojeće stanje izgrađenosti niza nedopuštenih stambenih objekata i individualne poljoprivrede unutar granice Ornitološkog rezervata Vransko jezero dijelom legalizirati Prostornim planom Parka prirode i izmjenama granica Ornitološkog rezervata. Uvjet za takvu

Slika 41. Gradnja na Majdanu

legalizaciju je da se šteta nastala nedopuštenom gradnjom i pretvaranjem močvarnog područja u poljoprivredno zemljište te smanjivanjem površine rezervata radi izdvajanja dijela izgrađene zone Majdan, **kompenzira** na način da se proširenjem rezervata na Jasen osigura novo područje vrijedno za ornitofaunu.

Cilj dogovora bio je iz rezervata izbaciti najveći dio izgrađenog područja Majdana te ga prostornim planom Parka prirode proglasiti „zonom izgrađenosti“ s daljnjim razvojem u smjeru „etno-sela“. Unutar granica rezervata ostala bi dva postojeća objekta, a gradnja na preostalim građevinskim parcelama ne bi bila dozvoljena radi neposredne blizine gnjezdilišta ptica.

Predloženo proširenje obuhvaćalo je kompleks močvarne i travnjačke vegetacije Jasen sa sustavom kanala koje je u vlasništvu Republike Hrvatske, a u katastru su kao katastarske kulture navedeni: trstik, livada i pašnjak. Dio područja koje je u posjedu P.P.P. Vrana je melioriran i na njemu se odvija poljoprivredna proizvodnja u manjem opsegu, s obzirom na zasljenjenost zemljišta izvorima bočate vode. Upravljanje ovim područjem u cilju zaštite ptica uključivalo bi prepuštanje površine močvarnoj i travnjačkoj vegetaciji uz osiguranje potrebnog vodnog režima te poticanje ispaše radi održavanja travnjaka u suradnji s lokalnim stanovništvom.

Temeljem navedenog dogovora Državni zavod za zaštitu prirode izradio je stručnu podlogu za prostorni plan Parka prirode (2005. godina) te stručnu podlogu za izmjenu granica Ornitološkog rezervata Vransko jezero (svibanj 2007). U istim je granicama područje uvršteno i u prijedlog Nacionalne ekološke mreže.

Temeljem novog dogovora nadležnih ministarstava (MZOPUG i MINK) i Općine Pakoštane iz lipnja 2007. godine, DZZP je 4. lipnja 2007. godine dobio zahtjev za žurnom izmjenom Stručne podloge za izmjenu granica Ornitološkog rezervata Vransko jezero (klasa: 612-07/07-17/0011, ur. broj: 532-08-07-2).

ZAŠTITA I UPRAVLJANJE

1. PARK PRIRODE

Radi svojih krajobraznih, hidrografskih, geomorfoloških i ekoloških vrijednosti, Vransko jezero je 1999.godine zaštićeno u kategoriji parka prirode. Ova kategorija zaštite osigurala je jedinstveno upravljanje cijelim prostorom, kojega provodi Javna ustanova Park prirode Vransko jezero.

Prema odredbama Zakona o zaštiti prirode park prirode je: *prostrano prirodno ili djelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima*. U parku prirode su dopuštene djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloge.

Kategorija parka prirode ne spada među one koje donose tzv. strogu zaštitu. Ovakva zaštita, uz puno uvažavanje razvojnih nužnosti, pokušava očuvati prostor od pretjerane gospodarske eksploatacije i izgradnje. Ljudske djelatnosti postavljaju se u okvire određenih općih uvjeta i smjernica, u svrhu očuvanja temeljnih prirodnih vrijednosti koje predstavljaju razvojnu osnovu ovog područja. Zaštita se zasniva na zoniranju, tj. utvrđivanju najočuvanijih i najvrjednijih dijelova prirode koji zahtijevaju strogi režim zaštite, te okolnih prostora s izraženim ljudskim djelovanjem.

Slika 42: Informativna tabla

Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u parku prirode uređuje se **prostornim planom** kojega donosi Sabor RH. Prostorni plan Parka prirode Vransko jezero je u proceduri donošenja.

Upravljanje parkom prirode se provodi na temelju plana upravljanja. **Plan upravljanja** donosi se za razdoblje od deset godina, a njime se određuju razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem, te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva. Izrada Plana upravljanja Parka prirode Vransko jezero predviđena je u razdoblju 2007. – 2008. kao dio projekta koji će se financirati iz programa EU PHARE.

Način ponašanja u Parku uređen je **Pravilnikom o unutarnjem redu**, a do donošenja Plana upravljanja, Javna ustanova svoje aktivnosti temelji na **godišnjim programima** zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Parka.

Slika 43: Brdo Crnogorka iznad rezervata

2. ORNITOLOŠKI REZERVAT

Postupak za zaštitu Ornitološkog rezervata Vransko jezero bio je pokrenut još 1966. godine u cilju očuvanja velikoga tršćaka - jedinog gnjezdišta čaplji u priobalju Hrvatske. Zaštita je proglašena tek 1983. godine.

Izmjene granica Ornitološkog rezervata **proglašava uredbom Vlada RH**. Rezervatom upravlja **JU Park prirode Vransko jezero**.

Prema članku 12. Zakona o zaštiti prirode: *Posebni rezervat je područje kopna i/ili mora od osobitog značenja radi svoje jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, ili je stanište ugrožene divlje svojte, a osobitog je znanstvenog značenja i namjene.*

U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom. Rezervatom se upravlja temeljem **plana upravljanja**, koji će biti sadržan u planu upravljanja za Park prirode Vransko jezero. Do donošenja ovoga plana, upravljanje se obavlja temeljem godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Parka prirode.

Slika 44. Pogled na tršćak u Ornitološkom rezervatu

Slika 45. Tršćak u Ornitološkom rezervatu

Slika 46. Jato liski na jezeru

POSljedICE IZMJENA GRANICA ORNITOLOŠKOG REZERVATA

Ornitološkim rezervatom Vransko jezero s dijelom Jasena će sukladno Zakonu o zaštiti prirode **upravljati Javna ustanova Park prirode Vransko jezero**. Način upravljanja i mjere koje je potrebno provesti u cilju očuvanja ornitofaune i njezinih staništa detaljno će se utvrditi **Planom upravljanja** koji će biti sastavni dio Plana upravljanja Parkom prirode Vransko jezero. Ovaj plan će se izrađivati tijekom 2007. i 2008. godine kroz projekt PHARE *Provedba NATURA 2000 u Hrvatskoj*.

Po proglašenju Ornitološkog rezervata Vransko jezero s dijelom Jasena steći će se preduvjeti za **rješavanje problema nedopuštene gradnje na Majdanu**.

Prema Zakonu o zaštiti prirode: *U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom. Također,*

U posebnom rezervatu dopušteni su zahvati, radnje i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen rezervatom.

Na južnom dijelu Jasena intenzivna poljoprivreda će se postupno prevoditi u oblike poljoprivrede koji koriste manje kemijskih sredstava i imaju potencijal za stjecanje „branda“ (robne marke) proizvoda iz međunarodno važnog zaštićenog područja.

Po proširenju rezervata, lov će biti zabranjen i na području južnog Jasena.

OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAŠTITE

Sukladno čl. 22 st. 2. Zakona o zaštiti prirode (*Narodne novine* 70/05) ova stručna podloga mora sadržavati ocjenu i izvore potrebnih sredstava za provođenje akta o proglašenju zaštićenog područja.

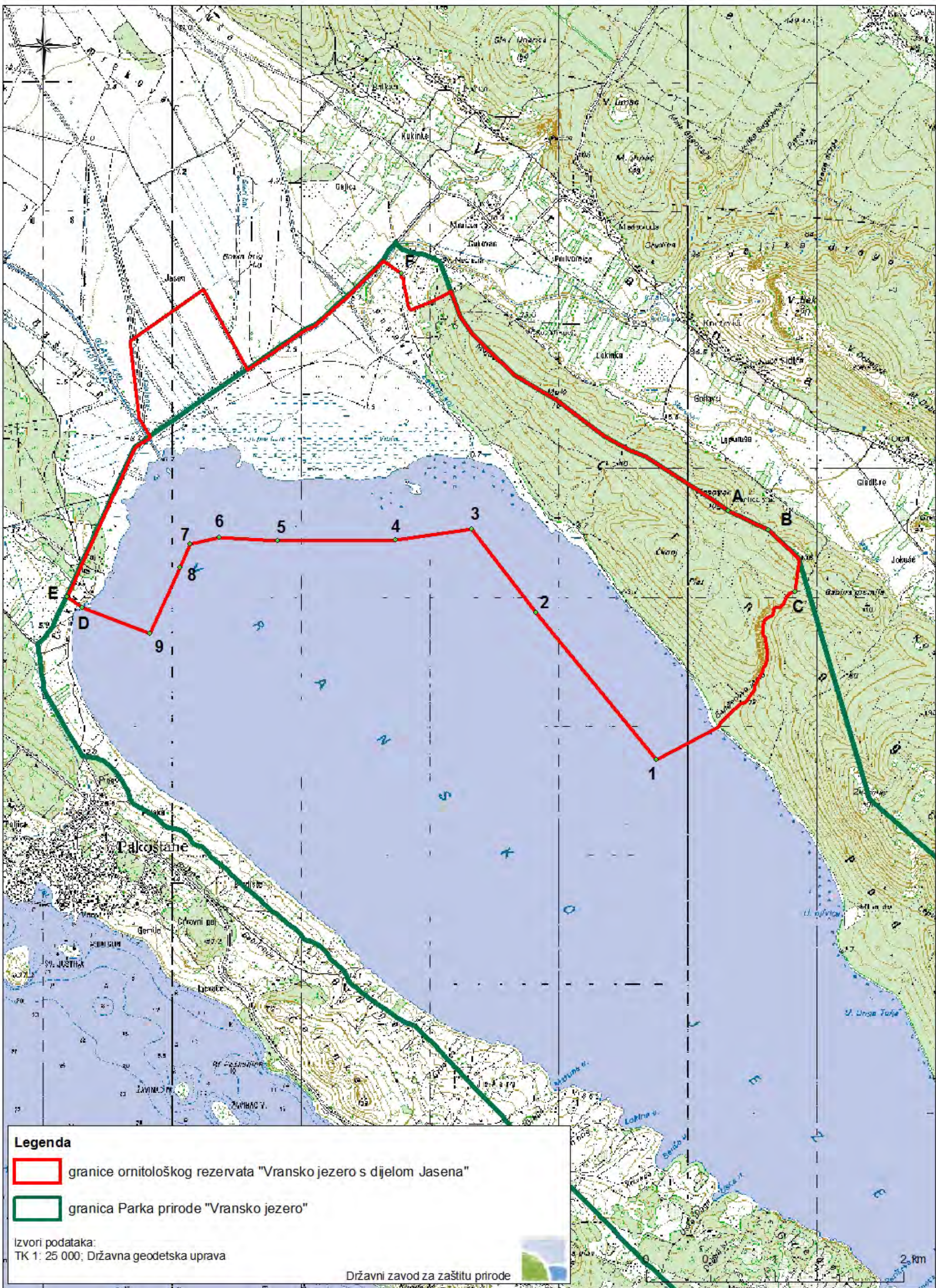
Budući da se uredbom Vlade RH samo mijenjaju granice već postojećeg rezervata, **nije potrebno osigurati posebna sredstva u Državnom proračunu za njezino provođenje**. Javna ustanova Park prirode Vransko jezero će u okviru svojega programa rada i financijskog plana za naredne godine iskazati potrebna sredstva za zaštitu, promicanje i upravljanje Ornitološkim rezervatom.

IZVORI PODATAKA

1. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza podataka – GIS karta: Nacionalna ekološka mreža
2. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza podataka – GIS karta: Zaštićena područja
3. Državni zavod za zaštitu prirode: Baza podataka – NATURA 2000
4. Pintur, G. (2005): Karta staništa Parka prirode Vransko jezero. Konačno izvješće projekta CRO-NEN. Državni zavod za zaštitu prirode
5. Pintur, G. (2003.): Prijedlog projekta za unaprjeđenje zaštite i očuvanja bioraznolikosti na širem području Parka prirode Vransko jezero. Stručni skup «Hidrološka stabilizacija i očuvanje biološke raznolikosti slivnog područja Parka prirode Vransko jezero» - zbornik sažetaka. Biograd na moru, 6.-8. lipnja 2003.
6. Pravilnik o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN br. 6/06)
7. Radović, D. i dr. (2004): Inventarizacija i valorizacija ornitofaune Parka prirode Vransko jezero. Zavod za ornitologiju HAZU
8. Radović, D. i dr. (2005): Nacionalna ekološka mreža – Važna područja za ptice u Hrvatskoj. Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb
9. Radović, J. (2003): Međunarodni značaj Vranskog jezera i potreba očuvanja i unaprjeđenja biološke raznolikosti. Stručni skup «Hidrološka stabilizacija i očuvanje biološke raznolikosti slivnog područja Parka prirode Vransko jezero» - zbornik sažetaka. Biograd na moru, 6.-8. lipnja 2003.
10. Stančić, Z. (2004.): Mediteranske močvare - Izvještaj s terena od 19. do 26. lipnja 2004.
11. Švonja, M. (2003): Hidrologija Vranskog jezera. Stručni skup «Hidrološka stabilizacija i očuvanje biološke raznolikosti slivnog područja Parka prirode Vransko jezero» - zbornik sažetaka. Biograd na moru, 6.-8. lipnja 2003.
12. Zoologijski zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta (2004): Kategorizacija i inventarizacija florističkih i faunističkih vrijednosti Parka prirode "Vransko jezero"
13. www.azo.hr
14. Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije (2001): Prostorni plan Zadarske županije
15. Zavodi za prostorno planiranje Zadarske i Šibensko-kninske županije (2006): Nacrt prijedloga Prostornog plana Parka prirode Vransko jezero
16. Radović, J., Topić R.(svibanj 2006): Ornitološki rezervat Vransko jezero i Jasen – stručna podloga za izmjenu granice Ornitološkog rezervata Vransko jezero; DZZP, Zagreb

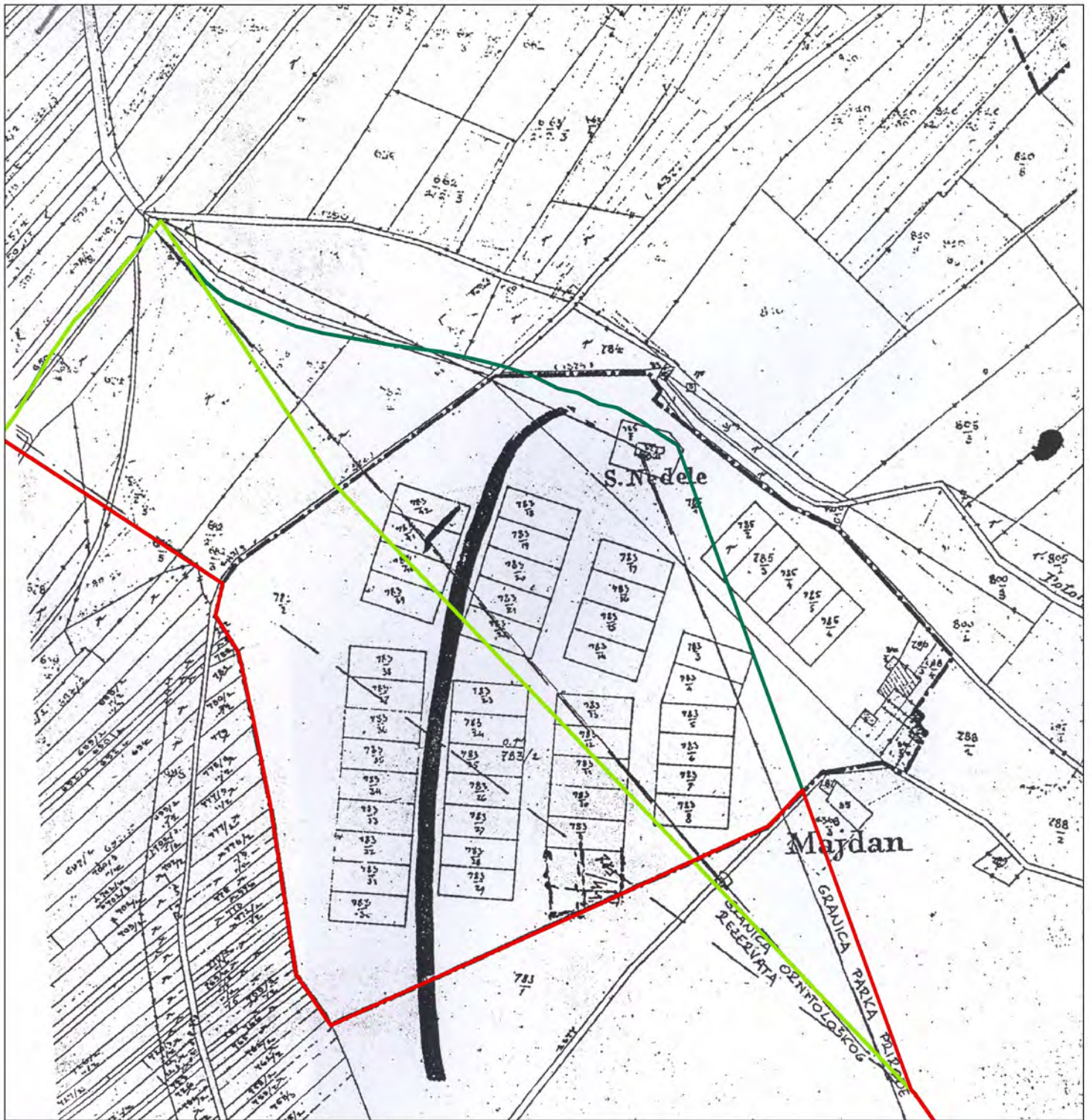
DODATAK I.

Kartografski prikaz Ornitološkog rezervata Vransko jezero s dijelom Jasena 1: 25.000

DODATAK II.

Katastarski prikaz izmjena granica Ornitološkog rezervata Vransko jezero

- prijedlog izmjena granica ornitološkog rezervata
- granica Parka prirode "Vransko jezero"
- granica Ornitološkog rezervata "Vransko jezero"

DODATAK III.

Kartografski prikaz područja južnog Jasena s fotodokumentacijom

